Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען

נייער פאלקסבלאט

№ 149 | Łódź, Poniedziałek, 29 czerwca 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג י״ד תמוז תרצ״א | № 149

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אפקלאנגען פון די עקסצעסן אין זלאטשעוו

דער קריסטליכער לעהרער יארמיצקי קלאָגט אײַז דעם דאָזאָר מארקאָוויטש

פאר רכילות און מארקאוויטש ווערט פערמשפט אויף 4 וואכען תפיסה

(ר) שבת איז אין זלאָטשעוו פאָרגעקומען דער ערשטער אָפּקלאַנג פון די בלוטיגע עקסצעסן, וועלכע זענען פאָרגעקומען עדשט נישט לאַנג בעת דער פראצעסיע פון „באָזשע טשאלא" ווי אינזערע לעזער געדענקען, זענען

די לעהרער פון פון די זלאטשעווער פאלקס-שולען

בעשולדיגט געוואָרען, אַז נישט נאָר זיי האָבען זיך אָקעגענגעשטעלט די אָרגיעס פון די קוליגאַנעס נאָר זיי האָבען אויך אַליין אַנטיילגענומען אין די עקסצעסן, אַזוי האָט מען אין שטעטעל געשמועסט, אַז דער לעהרער יאַכמיצקי זאָל דאָס זיין דער, וועלכער איז

ארויפגעלאפען צו דער פרוי יוטע גראמאַן

און זי פערוואונדעט אין קאָפּ.

דער דאָזיגער לעהרער האָט זיך געפיבען געטראפען און ער האָט אָנגעקלאָגט אין געריכט דעם זלאָטשעווער דאָזאָר מאָטעל מאַרקאָוויטש דערפאַר, וואָס דער לעצטער האָט געזאָלט פערשפרייטען אויף איהם רכילות און אויך דאָס אַז ער האָט געשאָסען צו דער פרוי גראָהמאַן.

הגם די פראקוראַטור האָט פערפיהרט פראצעסען געגען אַ גאַנצע רייה אַנטיילנעהמער פון די בלוטיגע עקסצעסן, איז דאָך דער דאָזיגער „רכילות"-פראצעס פאָרגעקומען שוין עהערנעכטען פונקט אין שבת.

דער פראצעס איז פאָרגעקומען אין זלאָטשעווער געריכט און ס'האָבען זיך געשטעלט סיי דער אָנקלאָגער און סיי דער אָנגעקלאָגטער.

ביים אָנהויב פון פראצעס האָט מאָטעל מאַרקעוויטש

נעבעטען דעם ריכטער אפצולעגען דעם פראצעס

קודם-כל, ווייל ס'פיהרט זיך איצט אַ קרימינעלער פראצעס געגען די אַנטיילנעהמער אין די עקסצעסן און באַלד נאָכ'ן דאָזיגען משפט וועט קלאָר ווערען ווער ס'האָט אַנטיילגענומען אין די עקסצעסן, יהשנית האָט מאַרקעוויטש געוואָלט צושטעלען 19 עדות, וועלכע זאָלען בעשטעטיגען, אַז אַלץ וואָס ער האָט געזאָגט איז נישט קיין רכילות.

דער ריכטער האָט אָבער נישט מסכים געווען מיט די אויספיהרונגען פון דעם אָנגעקלאָגטען און האָט געגעבען מאַרקעוויטשען

א האלבע שעה צייט צו ברענגען אין געריכט די 19 עדות

מאַרקעוויטש האָט ערקלערט, אַז ער קען דאָס נישט אויספיהרען, צוליב דעם האָט דער ריכטער געשיקט פאָליציאַנטען צו ברענגען די פאָרגעלעגטע עדות.

פערשטעהט זיך, אַז די פאָליציאַנטען האָבען אַלע עדות נישט געטראָפען אינדערהיים און זיי האָבען געברענגט אין געריכט 5 עדות, די איבריגע 14 האָט מען נישט געפונען און צוליב דעם האָט דער ריכטער

בעשטראפט יעדען פון די 14 עדות מיט 5 זלאטים

און ער איז צוגעטרעטען צו בעטראכטען דעם פראַצעס.

די פערוואונדעטע פרוי אסתר גראָהמאַן האָט בעשטעטיגט, אַז שטעהענדיג אין פענסטער האָט מען צו איהר אַרויפגעשאָסען פון וואָס זי איז נאָך פערוואונדעט ביז'ן היינטיגען טאָג, דאָס זעלבע האָט אויך בעשטעטיגט אסתר גראָהמאַנס מאַן.

דער ריכטער פרעגט דעם עדות פון וואַנען ער ווייסט, אַז זיין פרוי איז געשאָסען געוואָרען מיט אַ קויל און נישט געטראָפען געוואָרען מיט אַ שטיין.

גראָמאַן: איך האָב געדינט אין סאַמאַרקאַנד און ווייס וואָס אַ קויל איז.

— אפשר קענט איהר מיר זאָגען וואָס פאַראַ קאַשאַרען ס'זענען פערהאַן אין סאַמאַרקאַנד געמוזערטע אָדער געבויטע?

עדות: מיר דוכט זיך, אַז דאָס געהער נישט צום פראצעס.

צוליב דעם וואָס מאָרקאָוויטש האָט נישט געהאַט קיין מעגליכקייט זיך צו פערטיידיגען האָט ער אָפּגעגעבען אַנ'ענטשפּרעכענדער ערקלערונג, אַז ער זאָגט זיך אָפּ אָנוועזענד צו זיין אויפ'ן פראַצעס און פערלאָזט דעם געריכטס-זאַל.

דאָס האָט אָבער נישט געשטערט, אַז דער ריכטער זאָל ווייטער פיהרען דעם פראצעס.

דער אָנקלאָגער יארמיצקי האָט ערקלערט, אַז ער ווייס בכלל נישט פון קיין עקסצעסן, ער האָט צו זיי קיין שום שייכות נישט און

בעזיצט בכלל נישט קיין רעוואלווער

דער ריכטער האָט פערמשפט דעם דאָזאָר מאָטעל מאַרקאָוויטש, פאַר טרייבען רכילות געגען יאַרמיצקין, אויף 4 וואָכען אַרעסט.

דער קריסטליכער עולם, וועלכער איז געווען פערזאַמעלט פאַר דעם בנין וואו ס'געפינט זיך דאָס געריכט, און געוואַרט אויפ'ן רעזולטאט פון פראַצעס, האָט

דעם אורטייל אויפגענומען מיט „הורא"-געשרייען

און פרייד-אויסרופען, אין דער גאַנצער שטאָט האָבען זיך געזאַמעלט גרופּעס קריסטען און ווייטער געמאַכט פערשידענע דראָהונגען אויפ'ן חשבון פון דער יודישער בעפעלקערונג, די בעפעלקערונג לעבט ווייטער אין שרעק, דער אורטייל האָט אויף די יודען געמאַכט אַ שוועהרען איינדרוק, די אַלע וואָס דאַרפען עדות זאָגען אין פראצעס געגען די אַנטיילנעהמער אין די עקסצעסן האָבען איצט מורא, אַז זיי וועט טרעפען דערזעלבער גורל וואָס מאַרקאָוויטשען.

צוליב דער

אונרוהיגער שטימונג

וואָס הערשט ווידער אין זלאָטשעוו, האָט זיך די יודישע קהלה געווענדעט צום יודישען נאַציאָנאַל-ראַט אין ווארשא וועגען אַנ'אינטערווענץ ביי דער געהעריגער מאַכט.

שפאלטונג אין דער ענגל. ליבעראלער פארטיי

לאָנדאָן, 28. (אטו) די ערוואַרטעטע שפּאַלטונג אין דער ענגלישער ליבעראַלער פּאַרטיי איז געוואָרען אַ געשעהענער פאַקט, 12 מיטגלידער פון דער פאַרטיי אונטער דער אָנפיהרונג פון סיר זשאָן סימאָן, האָבען בעכטען פערעפענטליכט אַ דעקלאַראַציע, אין וועלכער זיי ערקלערען, אַז די בעשלוסען פון פּרעזידיום פון דער פאַרטיי זענען פאַר זיי נישט מעהר פערפליכטענד, די סיבה פון דער שפּאַלטונג זענען די מיינונגס-פערשידענהייטען צווישען סיר סימאָן און לאיד דזשאָרדזש וועגען מאקדאנאלדס פאָליטיק.

די דעקלאַראַציע גיט צו פערשטעהן, אַז די אָפּגעשפּאָלטענע וועלען זיין אין אָפּאָזיציע צו דער איצטיגער רעגירונג.

לעז! און זאג א צווייטען!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אז פון נייעם שול-יאָהר ווערט דורך מיר געעפענט אַ

לקה. העברע רעליגיעזע טעכטער-שולע

אין אַ גרויסען היגיענישען לאָקאל אויף נאַד-לודקע 12, און פראַקטישע דערגרייכונגען לויט די לעצטע טעכנישע

אין דער שול וועט זיין טעטיג: 1) אַ פרעבעל-שול פאר קינדער פון 4—7 יאָהר; 2) האַנדעל- און ווירטשאַפטס-קורסען; 3) אַ בית-חנוך ליתומות אויפ'ן נאָמען פון דער פערשטאָרבענער פרוי רייזעל ווערדיגער נ"ע. — אין דער דאָזיגער שולע וועט אייער טאָכטער בעקומען אַנ'עכט-יודישע רעליגיעזע, עטישע און פּראַקטישע אויסבילדונג.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען פון 1-טען יולי ד. י. טעגליך פון 10—12 און פון 4—7 אין קאַנצעלאַריע פון דער שולע.

מיט אַכטונג י. ב. קאַמיעניעץ,
גרינדער פון די בית-יעקב-שולען אין לאָדז.

3672

ENGLISH
פאַר אָנפענגער און פאָרטגעשריטענע. קאָנווערסאַציע, ליטעראַטור
צו צוגענגליכע פרייזען
ערטיילט אַ פעהיגער פעדאַגאָג. — אָפערטען אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir"

סטעמפּלען
אַלער אַרט
צו ביליגע פרייזען
ווערען אויסגעפירט
אין די דרוקערײַ
17 פאָלודניאָווא 17

גאַסטראָלען פון דער
ווילנער טרופּע
XVI יאָר XVI יאָר
15-יעריקער יובל-טורנע אָנפ. מ. מזאה.
לאָדזשער שטאָט-טעאַטער

רעפּערטואַר פון מאָנטאָג, דעם 29-טן יוני 1931 ביז דאָנערשטאָג, ד. 2-טן יולי ה. י.

מאָנטאָג, 29. 9 אָוונט — „קדוש השם" פון שלום אש, מיט א. סאַמבערג „אלס מענדל"
דינסטאָג, 30. 9 אָוונט — „שיילאָק" פון וויליאַם שעקספּיר, מיט א. סאַמבערג אַלס „שיילאָק"
מיטוואָך ד. 1. 9 אָוונט — „ברויט-מיהל" פון דוד בערגעלסאָן, אין די הויפּטראָלן: מרים אָרלעסקאָ, י. וואַסליץ, שמואל לאַנדוי, שמחה נאָטאָ
דאָנערשטאָג 9 אָוונט — „שוואַרצע געטאָ" פון יודזשין אָ'ניעל

אין פּראָבן: „200,000"

פּאַרק העלענאָוו
היינט, מאָנטאָג, דעם 29-טען יוני ד. י.
3 אַ זייגער נאָכמיטאָג אָרדענט-איין „בר-כוכבא"
א גראַנדיעזע גאַרטען-פערווײַלונג
פערבונדען מיט אַ גאַנצער רייה איבעראַשענדע אַטראַקציעס.
פאַנטאַזיע לאַטעריע — טויזענדער ווערטפולע פאַנטען — 2 אָרקעסטערס
אייגענער כשר'ער בופעט. גליקס-ראַד / עלעקטרישע אילומינאַציע / פייערווערק / בלומען-שלאַכט. אייגאַנג 1 זל., פאַר שול-יוגענד — 50 גר.

שרפה אויף דער קאלאניאל=אויסשטעלונג

אפגעברענט אינגאנצען דער האלענדישער פאוויליאן

פאריז, 28 (ספ. טעל.) היינט 2 א זייגער בייטאג האט אויסגעבראכען א ריזיגע שרפה אויף דער גרויסער קאלאניאל-אויסשטעלונג אין פאריז. צווישען די צעהנדליגער טויזענדער בעזוכער איז ענטשטאנען א געוואלדיגע פאניק, פון אלע זייטע, האט מען אנגעהויבען צו לויפען און פערלאזען די אויסשטעלונג.

ס'איז געשמאנען אין פלאמען די האלענדישע אפטיילונג פון דער אויסשטעלונג. דער גאנצער האלענדישער פאוויליאן האט אפגעברענט. ס'איז נאר פערבליבען דאס קליינע טעאטעל. די שאדענס זענען זעהר גרויס.

פראטעסט פון יודישע סטודענטען

נעגען האקענקרייצלערישע אוואנטורעם אין וויען

וויען, 28. (יט"א טעלעגראפיש). די יודישע סטודענטען האבען איינגעארדענט א פראטעסט מיטינג געגען די שלעגערייען און די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען אין אוניווערזיטעט. צום מיטינג זענען געקומען קאמוניסטען און האקענקרייצלער, וועלכע האבען געפרובט צו שטערען די פערזאמלונג, מ'האט זיי אבער ארויסגעווארפען, די פערזאמלונג האט אנגענומען א שארפע פראטעסט רעזאלוציע.

וויען, 28. (יט"א טעלעגראפיש) דער רעקטאר פון אוניווערזיטעט האט זיך געווענדעט מיט אן אויפרוף צו דער אקאדעמישער יוגענט אין וועלכען ער ווארענט זי פאר די פאלגען וואס ס'קען האבען די אקאדעמישע אונרוהען, מ'רעכענט אז אויב ס'וועט ווערען רוהיג וועלען זיך מיטוואך אנהויבען די למודים אויף דער אוניווערזיטעט.

גרויסער בעאמטען=מיטינג

געגען רעדוצירען די בעאמטען-פענסיעס

ווארשא, 28. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צירק איז היינט פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון מלוכה-בעאמטע, וועגען די לעצטע רעדוקציעס פון די בעאמטען-שכירות. דער מיטינג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון דעם סענאטאר ראבע. נאך עטליכע רעדעס איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וועלכע פראטעסטירט געגען די רעדוקציעס וואס האט געבראכט די בעאמטע צו נויט.

ווען דער מיטינג איז שוין געשלאסען געווארען האט זיך געמאלדען צום ווארט דער פ.פ.ס'ישער דעפוטאט באדליצקי, ראבע האט איהם מעהר נישט געוואלט געבען קיין ווארט, אבער די בעאמטע האבען געפאדערט, אז באדליצקי זאל רעדען. ער האט געהאלטען א שארפע רעדע געגען דער רעגירונגס-פאליטיק און דאן איז אנגענומען געווארען א צוגאב-רעזאלוציע, וועלכע איז פיל לינקער פון דער ערשטער.

רעדוקציע פון די בעאמטען-שכירות

האט זיך זעהר שלעכט אפגערופען אויפ'ן האנדעל

ווארשא, 28 (טעלעפאניש) א דעלעגאציע פון פוילישע סוחרים איז אויפגענומען געווארען דורכ'ן פינאנץ-מיניסטער יאן פילסודסקי, די דעלעגאציע האט אנגעוויזען דעם מיניסטער, אז די רעדוקציע פון די בעאמטען-שכירות רופט זיך זעהר שלעכט אפ אויפ'ן האנדעל, וועלכער איז שוין סיי-ווי סיי רואינירט, די דעלעגאציע האט געבעטען פערשידענע הנחות פאר די פוילישע סוחרים.

ארייגפיר-פערבאט פון רוסלאנד

פלאנט די אמעריקאנישע רעגירונג

וואשינגטאן, 28. (ספ. טעל.) די אמעריקאנישע רעגירונג האט בדעה פון 1. יאנואר 1932 צו פערוועהרען דאס ארייגפיהרען פון אלערליי סחורות פון סאוויעט רוסלאנד. דער דירעקטאר מאטיוו איז דער, וואס די פראדוקטען אין סאוויעט-רוסלאנד ווערען אויסגעארבייט דורך צוואנגס-ארבייט

2 רויב-אנפאלען אויף יודישע סוחרים

בארישלאוו, 28. (טעלעפאניש) היינט איז אויסגעפיהרט געווארען א רויב-אנפאל אויף דעם יודישען טאבאק-סוחר הערמאן סימענס.

סימענס איז שווער פערוואונדעט געווארען און בערויבט געווארען.

לוצק, 28. (טעלעפאניש) ס'איז אויסגעפיהרט געווארען א רויב-אנפאל אויפ'ן יודישען סוחר גאלדמאן, גאלדמאן איז דערשאסען געווארען אויף טויט.

ערב דער רעאליזירונג פון הובער=פלאן

די אקציע פון אמעריקאנישען פינאנץ-מיניסטער אין פאריז

פאריז, 28. (ספ. טעל.) דער אמעריקאנער פינאנץ-מיניסטער מעלאן, וועלכער ווייל איצט אין איירא, צוזאמען מיט'ן אמעריקאנישען אמבאסאדאר אין פאריז, האבען היינט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון דער פראנצויזישער רעגירונג, פון דער פראנצויזישער זייט האבען

אין די בעראטונגען אנטיילגענומען דער פרעמיער לאוואל, בריאן, פינאנץ-מיניסטער פלאנדען, פאנסע און ביודזשעט-מיניסטער פעטרי.

גלייך נאך דער קאנפערענץ, וועלכע האט געדויערט 3 שעה, האט די פראנצויזישע רעגירונג ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, אז אויף דער קאנפערענץ איז בעטראכט געווארען דער הובער-פלאן און דער פראנצויזישער ענטפער און אז מאנטאג וועט פארקומען א נייע קאנפערענץ.

באלד נאך דער קאנפערענץ צווישען די אמעריקאנישע און פראנצויזישע פארשטעהער, איז דער דייטשער באטשאפטער פאן-העש אויפגענומען געווארען דורך לאוואלן און בריאנען, מ'האלט, אז די אונטערהאנדלונגען זענען אויף א גוטען וועג.

וואס זאגט בעלגיע?

בריסעל, 28. (ספ. טעל.) די בעלגישע רעגירונג בעראט זיך איצט וועגען דעם אמעריקאנער מאראטאריום-פארשלאג. די רעגירונג וועט געבען איהר ענטפער ערשט דינסטאג, אלע פארטייען, נישט אויס-געשלאסען די סאציאליסטישע זענען געגען שענקען די מלחמה-חובות און אפילו געגען מאכען וועלכע ס'איז הנחות, וואהרשיינליך, וועט דער בעלגישער ענטפער זיין דערזעלבער וואס דער פראנצויזישער.

פוילען האט א גינסטיגע שטעלונג

וואשינגטאן, 28. (ספ. טעל.) דער פוילישער שארזש-דע-אפע האט בעזוכט דעם אמעריקאנישען וויצע פינאנץ-מיניסטער קאסטעל און איהם איבערגעגעבען, אז פוילען האט א גינסטיגע שטעלונג צום הובער-פלאן און זעהט דערין א רעטונג צום ווירטשאפטליכען קריזיס פון איירא.

שטורמישע מזרחי=קאנפערענץ אין באזעל

הרב בערלין רעזיגנירט אלס מיטגליד פון דער ציוג. עקזעקוטיווע

באזעל, 28 (יטא טעלעגראפיש) די מזרחי-קאנפערענץ וועלכע קומט דא פאר, האט געהאט א שטורמישען פערלויף. הרב בערלין האט זיך אנגעגעבען אין דימיסיע אלס מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע, ווייל די דייטשע פערטרעטער פון מזרחי האבען זיך ארויסגעזאגט געגען זיין האלטונג אין דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע.

הרב בערלין, וועלכער האט זיך אפגעזאגט אנצונעמען אויף ווייטער דעם מאנדאט אלס מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע אין מזרחי האט אויף זיין ארט ארויסגערוקט די קאנדידאטור פון פארבשטיין און פארגעשלאגען או ער זאל זיך אריבער ציהען קיין א"י און זיך דארט בעזעצען אויף שטענדיג.

דער 2. קליינהענדלער-פעראיין
אלטשטאדט 10
בעהאנטמאכונג.
מיר מאכען בעקאנט אלע אונזערע מיטגלידער, אז היינט, מאנטאג, דעם 29/6 קומט פאר
די אלגעמיינע פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:
1) בעריכטען, 2) פארלעזען נייע סטאטוטען, 3) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוו.-קאמיסיע.
בעמערקונג: די פערזאמלונג קומט פאר 4 א זייגער נאכמיטאג צום ערשטען טערמין און 6 א זייגער נאכמיטאג צום 2-טען טערמין ביי יעדער צאהל מיטגלידער.
די ארגאניזיר=קאמיסיע.
3673

ספארט=בעוועגונג

פוסבאל

הכה — סטושעלעצקי 0:4 (0:1)

די לאדזער יודישע הכה-מאנשאפט שטייגט פסדר אין דער פארם. אין דער מאנשאפט שפילט שוין איצט א געוואלדיגע ראל די אמביציע צו דערגרייכען די מייסטערשאפט פון לאדז און רעפרעזענטירען דעם פוסבאל-ספארט ביי יודען אין פוילען בכלל. און מען מוז מודה זיין, אז דאס גיט זיך איהר ביז איצט איין אויף אזויפיל, וויפיל דאס איז אין דער מעגליכקייט פון דער מאנשאפט.

דער שבת'דיגער מעטש מיט סטושעלעצקי-קלוב האט פאר יעדען פריינד געמוזט געוואונען ווערען, כדי הכה זאל זיך ווייטער דערהאלטען אויף דעם בכבודיגען ארט אין דער טאבעלע און נישט צו פערלירען די שאנסען אויף מייסטערשאפט.

אין די ערשטע מינוטען פון שפילען האט זיך נישט געוויזען, אז הכה זאל דעם מעטש געוואונען, ווייל „סטושעלעצקי" האט אנגעווארפען א שארפע טעמפא און איז פסדר געווען אין אנגריף, איינציגווייז האט זיך אבער די יודישע מאנשאפט אפגעטרייסעלט פון דער איבערמאכט און בהדרגה פסדר געגאנגען פאראויס צום אנגריף אויפ'ן בעגנערס טויער. די מאנשאפט האט זיך אנגעהויבען צוזאמענשפילען און אזוי ארום געוואונען דעם מעטש מיט אזא הויכען רעזולטאט. די גאנצע מאנשאפט האט געשפילט איינהייטליך און גוט, אזוי, אז ס'וואלט געווען אנ'עולה פאר אנדערע, אויב מ'זאל ספעציעל ווער ס'איז אויסצייכנען. מיט'ן מעטש האט גוט געפיהרט ה' קינא.

טוריסטען — ל.ט.ס.ו. 1:3

די „טוריסטען", וועלכע זענען גערעכענט געווארען אין דער ערשטער רונדע אלס קאנדידאט ארויסצופאלען פון „א"-קלאס הויבען זיך איצט אן פסדר צו פערבעסערען און האלט לעצטענס אפ איין נצחון נאכ'ן אנדערען אמסעני. סאציאנעלסטען איז אבער געווען דער נעכטיגער דיג איבער דעם פרעטענדענט אויף דער מייסטערשאפט ל. ט. ס. ג. די מפלה פון ל. ט. ס. ג. העלפט אויך דעם הכה אין מארש צו דער מייסטערשאפט.

ארקאן — בוזשא 1:1

אויך דער רעזולטאט איז גינסטיג פאר דער לאגע פון „הכה" אין דער טאבעלע. ארקאן האט רעמוזירט מיט בוזשא און פאביאניץ. מיט וואס מ'קען בשום אופן נישט זאגען, אז בוזשא האט זיך דערהויבען צו דעמזעלבען שפילען וואס „ארקאן", דאך איז זעהר שווער צו געווינען מיט די פאביאניצער מאנשאפטען אויף זייער טעריטאריע, נישט צוליב דעם ניווא פון שפילען נאר צוליב דער ברוטאליטעט פון די שפילער און פאביאנער פובליקום.

ווידזעוו — קאלישער ספארט=קלוב 1:5

לויט אלע פאראויסזעהונגען וועט דער קאלישער ספארט קלוב, וועלכער איז ערשט אריינגעקומען אין „א"-קלאס, פון דאי'ט היי-יאהר צוריק ארויספאלען.

באקס

ווארשא (פויזען) — לאדז 7:7

אין העלענאוו, בעת דער פרעסע רעדוטא, איז פארגעקומען דער באקס-מעטש צווישען דער פויזנער ווארשע און דער לאדזער רעפרעזענטאנץ, דער מעטש האט זיך געענדיגט מיט'ן רעזולטאט 7:7.

היינטיגע אימפרעזעס

היינט קומען פאר אין ווארשא די פינאלען פון דער ציקליסטען-מייסטערשאפט אין פוילען.

ס'קומען אויך היינט פאר די פוילישע מייסטערשאפטען אין געוויכט-הויבען.

אין לאדז קומט היינט פאר א פוסבאל מעטש צווישען „ווימלא" און דעם היגען „הכה".

היינט קומט אויך פאר א זעהר אינטערעסאנטען מייסטערשאפטס מעטש צווישען דער סימפאטישער יודישער מאנשאפט „מכבי" און דעם שטארקען ס.ס.ק.מ. דער מעטש קומט פאר אויפ'ן פלאץ פון וו.ק.ס. האלב צוועלף אינדערפריה.

ליגע-מעטשעס

ווימלא - ל.ק.ס. 2:3

דער ערשטער אין דער ליגע-טאבעלע „ווימלא" האט זיך נעכטען פערמאסטען מיט ל.ק.ס. מ'האט געווארט אויף א שעהן שפילע מצד „ווימלא" און אויף אנ'ענערגישע פערטיידיגונג מצד ל.ק.ס., אזוי איז אויך געווען. ל.ק.ס. ביי מעהר גליק האט זיכער געקענט רעמיזירען. אבער ווי שטענדיג פאלט זי ביים סוף פון מעטש אפ פון די כוחות און האט געמוזט אוועקגעבען 2 פונקטען.

קראקאוויא—רוך 1:4

אזוי ווי פאראיאהרען הויבט „רוך" ביי דער צווייטער רונדע אן צו פערלירען איין מעטש נאכ'ן צווייטען. „קראקאוויא" האט זעהר נויטיג געדארפט די 2 פונקטען.

פאזען — „לעגיא" 1:5

דער מעטש איז פארגעקומען אין לעמבערג און האט זיך די גאנצע צייט געפיהרט מיט דער איבערמאכט פון „פאגאן".

הכה (וויען) — לעגיא (ווארשא) 2:2

וויען, 28 (ספ. טעל.) די ווארשעווער „לעגיא", וועלכע ווייל איצט אין וויען האט זיך נעכטען געטראפען מיט דער בעריהמטער מאנשאפט פון ווינער „הכה", וועלכע איז איין אין דער ווינער עקסטרא-ליגע. דאס שפילען איז געווען זעהר אינטערעסאנט און האט זיך געענדיגט מיט א רעמי-רעזולטאט.

—=:)(:=—

GRAZER WAGGON- und MASCHINEN-FABRIKS-ACTIENGESELLSCHAFT vormals JOH. WEITZER
GRAZ, (224) tel. Nr. 253, 42-06, 34-52

גראצער צווייטאקט-דיסעל-מאטארען
פון P. S. 150 — 8
פירטאקט=דיסעל=מאטארען
פון P. S. 3000 — 25
גענעראל-פערטרעטער פאר פוילען:
ALFRED EISINGER, Kraków, ul. Studencka 2
Skrzynka pocztowa 310.

לאדז, 29 יוני 1931

„נייער פאלקסבלאט״

לאדז, 29 יוני 1931

די געפאהר
פון אקאדעמישען אנטיסעמיטיזם

דער אוניווערזיטעטס־אַנטיסעמיטיזם, אָדער, ווי מ׳רופט איהם, דער אַקאַדעמישער אַנטיסעמיטיזם, איז נישט קיין נייער פּראָבלעם. ער האָט הינטער זיך אַ היפּשען יחוס פּונקט ווי אַ סך אַנדערע, ספּעציפישע נאָך מלחמה׳דיגע פּראָבלעמען. דאָס מערקווירדיגסטע איז דאָס, וואָס אין דער תקופה פון נאָך דער גרויסער וועלט־מלחמה זענען די בעמען פון אַנטיסעמיטיזם געוואָרען דווקא די הויכשולען און די אין זיי שטודירענדע סטודענטען. און די דאָזיגע ערשיינונג בעמערקט זיך נישט נאָר אין מיטעל־אייראָפּע, וואו די פערשידענע האַקענקרייצלער און דייטש־פעלקישע אָרגאַניזאַציעס האָבען בעקומען אַ גרויסע השפּעה, נאָר אויך אין געוויסע לענדער פון מזרח־אייראָפּע און זאָגאַר מערב־אייראָפּע.

אין דער צייט, ווען מ׳רעדט אַזוי פיל וועגען אינטערנאַציאָנאַלע ענינים, ווען טאָג־טעגליך קומען פאָר אינטערנאַציאָנאַלע צוזאַמענפאָהרען, אויף וועלכע מענשען פון פערשידענע נאַציאָנען פּרובירען זיך, כּדי לייכטער, שענער און בעסער צו מאַכען דאָס מענשליכע לעבען דורך אָפּווישען די אָפּגעזונדערטקייט, און ווען בריאַן פאַרסירט זיין פּאַן־אייראָפּע — אין דער זעלבער צייט קומען פאָר אין די הויכשולען פון מיטעל־אייראָפּע וויסטע אַוואַנטורעס פון „בשר׳ע״ דייטשע סטודענטען געגען נישט־יודען, וועלכע האָבען אָבער דאָס אומגליק נישט צו זיין דייטשען.

אייגענטליך האָבען די אמת׳ע רודף־שלום׳ניקעס, די, וועלכע מיינען באמת צו בעזייטיגען די שאַרפע אַנטאַגאָניזמען צווישען פעלקער, געדאַרפט דעם אייגנאַרטיגען נאָך־מלחמה׳דיגען אַנטיסעמיטיזם שענקען אַ ביסעל מעהר אויפמערקזאַמקייט. ס׳איז דאָך קלאָר, אַז די אַלע געשריבענע פּאַפּירענע אָפּמאַכען, אַלע הומאַניטאַרע דעקלאַראַציעס וועלען אַבסאָלוט קיין שום ווערט נישט האָבען, כל זמן, גרויסע מענשען־מאַסען און דווקא מענשען־מאַסען, וועלכע דאַרפען זיין די עליטע פון זייער׳ע פעלקער, וועלכע דאַרפען אויך להבא שאַפען דעם קלאַס פון פּראָפעסאָר׳ען, הויכגעשטעלטע רעגירונגס־לייט, זשורנאַליסטען, וועלכע בעאַרבייטען די עפענטליכע מיינונג — האַלטען אין איין פלעגען דאָס געפיהל פון מענשען־שנאה.

דער סימפּטאָם פון דעם „ספּעציפישען״ אַקאַדעמישען אַנטיסעמיטיזם איז אַ העכסט־געפעהרליכער נישט נאָר פאַר יודען, נאָר אויך נישט ווייניגער פאַר דער גאַנצער מענשליכער קולטור; ער איז פיל מעהר געפעהרליך, איידער דער פאַר׳מלחמה׳דיגער אַנטיסעמיטיזם צוליב דעם, וואָס זיינע טרעגער זענען געוואָרען נישט עפּעס פערטעמפּטע און אָפּגעשטאַנענע מוחות, נאָר דווקא מענשען מיט גרויסע פּרעטענזיעס, און דער עיקר די „אַלמא־מאַטערס״, וועלכע זענען דאָך פון שטענדיג אָן בערופען צו זיין דער זיץ־אָרט פון דער וויסענשאַפט, עס דערגעהט אַזוי ווייט, אַז אַפילו אין „אָביעקטיווע״ לערן־ביכער, אָפטמאָל פון אַן אַבסטראַקטען אינהאַלט, קומט צום אויסדרוק דער העסליכער אַנטיסעמיטישער געפיהל.

דאָס דאָזיגע אימפּולסיווע געפיהל פון מענשליכער שנאה, וועלכע איז לכתחילה נוגע נאָר אַ געוויסע בעשטימטע גרופּע פון מענשען מיט בעשטימטע פיזיאָנאָמיעס און „ראַסען־בעזער״ — האָט אָבער אַ טבע זיך אויסצובּרייטערען; ער איז אימפּולסיוו פּונקט ווי אַ סך אַנדערע מענשליכע געפיהלען, און פריהער אָדער שפּעטער ווערט ער פערוואַנדעלט אין „קסענאָפאָביע״, ד. ה. אין געפיהל פון אַ שנאה צו אַלע פרעמדע, וועלכע געהערען נישט צו דער העררשענדער נאַציע, און בעזונדערס צו אויסלענדער.

די דאָזיגע ערשיינונג האָט זיך שוין עלאָט מערקען, בעת די לעצטע אַוואַנטורעס אין ווינער אוניווערזיטעט, וואו מ׳האָט דערלאַנגט קלעפּ נישט נאָר יודישע סטודענטען, נאָר מ׳האָט אויך נישט געשאַנעוועט אונגאַרישע און אַנדערע נישט־דייטשע סטודענטען.

די בהדרגה׳דיגע עוואָלוציע פון אַנטיסעמיטיזם אין קסענאָפאָביע לאָזט זיך לאָגיש בעגרינדען, און דווקא די דאָזיגע צווייטע פאַזע פון אַנטיסעמיטיזם בעווייזט, אויף וויפיל דער אַנטיסעמיטישער פּראָבלעם איז נישט נאָך אַן ענין פון יודען, וועלכע ליידען פון איהם דירעקט, נאָר טאַקע פון די אַלע יעניגע, וועלכע מיינען ערנסט מיט דער וועלט־שלום און וועלט־יושר, מחמת דער דאָזיגער געפיהל פון שנאה צו „פרעמדע״ מוז צושטערען אַלע זייערע חלומות.

דער קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם מוז, אַלזאָ, געפיהרט ווערען אין אינטערנאַציאָנאַלען מאַסשטאַב דורך אינטערנאַציאָנאַלע אינסטיטוציעס. די אַממייסטען בערופענע דערצו איז די פעלקער־בונד־קאָמיסיע פאַר אינטעלעקטועלער צוזאַמענאַרבייט, צווישען פעלקער, ווייל וואָס הייסט דאָס אינטעלעקטועלע צוזאַמענאַרבייט, אויב נישט דער אויסדריקליכער ווילען צוזאַמענצושמידען די אַרבייט פון די מענשליכע מוחות אין איין בעשטימטער ריכטונג — צום וואויל פון דער גאַנצער מענשהייט, אָהן אונטערשיד פון רעליגיע און נאַציע? צי קען אָבער פאָרקומען אַן׳אויסבייט פון די אינטעלעקטועלע ווערטען פון פעלקער דאַן, ווען די אינטעלעקטואַליסטען פון די זעלבע פעלקער זענען ביי זיך אין דער היים די טרעגער פון אַנטיסעמיטיזם און קסענאָפאָביע, ווען אין זייערע וויסענשאַפטליכע קאַבינעטען און לאַבאָראַטאָריעס ווערען זאָרגפעלטיג געפלעגט די באַצילען פון שנאה צווישען איין פאָלק און דעם צווייטען!

דער ציוני. קאנגרעס און זיין שלום-מיסיע

פון ד״ר יעקב וויגאדסקי

אין אַ שווערער, אין אַ זעהר שווערער צייט קומט זיך צונויף דער 17־טער ציוניסטישער קאָנגרעס: קיינמאָל איז נאָך דער טראַגיזם פון דעם יודישען לעבען נישט אַרויסגעטרעטען אַזוי בולט און אַזוי אומעטום, ווי איצטער.

אויב עס זענען נאָך געווען יודען, וועלכע האָבען נאָך געלייגט וועלכע עס איז האָפענונגען אויף דער פאַמעליכדיגער און דער בהדרגה׳דיגער אויסבעסערונג פון דער יודישער לאַגע אין דער וועלט, וועלכע קומט פאַר אַלס פאָלגע פון דער אַלגעמיינער ענטוויקלונג, מוזען זיי דאָך איצטער איינזעהן, ווי פערפיהרעריש און נישט־בעגרינדעט די דאָזיגע האָפענונגען זענען געווען...

דער ציוניסטישער קאָנגרעס טאָר נישט אַרויסלאָזען פון אויג אויך די זעהר שווערע לאַגע פון יודען אין איצטיגען מאָמענט אין אַלע לענדער פון גלות.

אי אין א״י. אי אין גלות זענען מיר אָנגעוויזען אויף אייגענע כּוחות און גאָר אויף אייגענע כּוחות! דעריבער טאָר נישט דערלאָזען ווערען, דאָס די דאָזיגע כּוחות זאָלען סיי אין א״י און סיי אין גלות בלייבען אַזוי צושפּאָלטען, צושפּליטערט און צובראָקעלט, ווי ביז איצטער. די דאָזיגע צובראָקעלטקייט אין ציוניזם, ווי אין יודענטום בכלל, מוז בעזייטיגט ווערען!

צוויי פאָדערונגען מוזען מיר שטעלען איטליכען קולטורעלען פאָלקס־קיבוץ, אַלס אַזעלכען: ערשטענס, דאָס אַלע פערשידענע אין איהם פערהאַנענע ריכטונגען, זאָלען געפינען זייער קאָנטאַקט אין אַלגעמיינעם פאָלקס־רעיון, וועלכער זאָל זיי אין ענינים, וואָס זענען נוגע דעם גאַנצען פאָלק, פעראייניגען; ווי שטאַרק פערשידענע טיילען פון איין פאָלק זאָלען זיך נישט בעקעמפען און ווי ווייט זיי זאָלען זיך נישט פונאַנדערגעהן, קומען דאָך אָפט פאָר מאָמענטען, וואָס פעראייניגען זיי כלפּי חוץ, און אין אַ געוויסער מאָס, לכל הפחות! די, וואָס מיינען, אַז אַזאַ פעראייניגונג קען קיין מאָל נישט און טאָר אַפילו נישט פאָרקומען, שליסען זיך אַליין אויס פון „יעטוועדער״ אָנגעהעריגקייט צו וועלכען עס איז פאָלקס־קיבוץ...

די צווייטע פאָדערונג, וועלכע מיר מוזען שטעלען איטליכען קולטורעלען פאָלקס־קיבוץ, איז די, אַז דאָס פערשידענע פונאַנדערגעהן זיך פון מיינונגען און דיכטונגען אין דעם פאָלק גופא זאָלען בערוהען אויף פערשידענע קלאַסען, אָדער גרופּען־אינטערעסען און בכלל אויף דעם שטרעבען צו דעם אַלגעמיינעם וואויל. דאָרטען, וואו די דאָזיגע בעגרינדונגען פעהלען, איז דאָס פונאַנדערגעהן זיך און די כל־ערליי חלוקי־דעות על פּי רוב נאָר אַן׳אויסדרוק פון עגאָאיסטישע, מעהר ווייניגער פערמאַסקירטע, שטרעבונגען פון יחידים, אָדער — פון דעמאַגאָגען!

די דאָזיגע דעמאַגאָגיע איז, בפרט נאָך אין אַזוינע שווערע און הויך־וויכטיגע פאָלקס־ענינים, ווי דער ציוניזם, בעזונדערס שעדליך, דער עיקר צוליב דעם, וואָס זי פטר׳ט דעם גרעסטען טייל נויטיגע ענערגיע אויף גאָרנישט!...

ווער עס האָט געהאַט די מעגליכקייט באַהענט צוצוקוקען זיך די לעצטע יאָהרען צו די אין גלות ענטשטאַנענע ציוניסטישע „פּאַרטייען״, דער מוז זיך מודה זיין, דאָס זייער אידעאָלאָגישער פערמעגען, אַלס פּאַרטייען, איז צום בעוואונדערען אַ נישטיגער, דערפאַר אָבער איז זייער רייכקייט אין דעמאַגאָגיע אַן׳אומבעשרייבליכע!

די דאָזיגע שפע פון דעמאַגאָגיע שטאַמט דער עיקר פון די אַזוי גערופענע „פיהרער״ פון דעם אַלטען אַבסאָלוטען חדר. די דאָזיגע „פיהרער״ אָדער פערפיהרער האָבען פאַר די לעצטע 5—6 יאָהר אָנגעטון גרויסע הזיקות יודען בכלל און ציוניסטען בפרט... פאַר איטליכען פּאָליטיש־ענטוויקעלטען מענשען מוז דאָך זיין קלאָר, ווי דער טאָג, דאָס דער איינציגער סדר, וועלכער קען הערשען אין ציוניזם, איז דער דעמאָקראַטישער. איטליכע דיקטאַטור, ווען נישט אויף אַ גאַנץ קורצען מאָמענט, מוז דעם ציוניזם דערפיהרען צו אַ קאַטאַסטראָפע!

די שאלה פון דער פערוואַלטונג אויף דעם קאָנגרעס איז אויך, ווי מיר דוכט זיך, אַ שאלה פון דעמאָקראַטיזאַציע פון דער פערוואַלטונג: עס איז נישט אַזוי וויכטיג די שאלה פון דעם פּרעזידענטען, הגם זי האָט אַ היפּשע בעדייטונג, ווי פון דער גאַנצער געקליבענער פערוואַלטונג!

דער פּרעזידענט מוז זיך צופּאַסען צו דער פערוואַלטונג און בשום אופן נישט פערקעהרט; די געקליבענע פערוואַלטונג רעגירט און נישט דער פּרעזידענט!....

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע איז בטבע אַ טיף דעמאָקראַטישע; זי מוז דעריבער וואָס פריהער און וואָס גרינדליכער בעפרייט ווערען פון די אַלע דיקטאַטאָרישע פאָרמען, וועלכע האָבען זיך אַהין איהר אָנגעקלעפּט, אַלס אַ ירושה דער עיקר פון דעם רוסיש־צאַריסטישען גלות... מיר טאָרען נישט אַרויפלייגען די גאַנצע אַרבייט און די גאַנצע אַחריות אויף איין מענשען!...

די דאָזיגע דעמאָקראַטיזאַציע מוז אָנגעהויבען ווערען פון אונטען. איך ווענדע זיך דעריבער צום זעהר געעהרטען 17. קאָנגרעס מיט דער בקשה: „בעפרייט אונז, ליבער קאָנגרעס, פון אונזערע „פיהרער״; דאָס איבעריגע וועלען מיר שוין אַליין דורכפיהרען״! דאָס איז מיין ביטער־ער ערנסט!

ווייטער מוז דער ציוניסטישער קאָנגרעס פאָרשלאָגען אַ דרך שלום אָדער לכל הפחות שאַפען אַ „מאָדוס וויווענדי״ פאַר׳ן ציוניזם מיט אַלע אַנדערע יודישע אָרגאַניזאַציעס נישט אויסגעשלאָסען דער „אַגודה״ — די צו שטאַרק־פערשאַרפטע פערהעלטענישען, מיט וועלכע כ׳בּרענגען אַזוי פיל שאָדען דעם יודישען פאָלק!...

זאָל דער 17־טער ציוניסטישער קאָנגרעס פערלויפען אונטער דעם צייכען פון אַ פעראייניגטען אַלגעמיין־יודישען און בפרט ציוניסטישען פראָנט!*) זאָל דער קאָנגרעס צונויפקלייבען די צעזייטע און צושפּרייטע נישט נאָר ציוניסטישע, נאָר אויך יודישע בכלל כּוחות!

*) איך לייג פאָר דעם צוקונפטיגען „אַלגעמיין־יודישען קאָנגרעס״ אַוועקשטעלען די שאלה פון פעראייניגטען „יודישען פראָנט״ כלפּי חוץ, לכל־הפחות אויף דעם ערשטען פּונקט פון זיין סדר־היום.

דער בלוטיגער שאס אין סאראיעווא
וועלכער האט געבראכט צום וועלט=קריג

בעכטען דעם 28. יוני איז אויסגעפאַלען דער 17 יאָהר־טאָג פון׳ם סאַראיעווער אַטענטאַט, ווען ס׳זענען דער׳הרג׳עט געוואָרען דער עסטרייכישער טראָנפאָלגער פערדינאַנד און זיין פרוי. דאָס איז געווען דער שאָס, מיט וועלכען ס׳האָט זיך אָנגעהויבען דער וועלט־קריג, וואָס האָט געדויערט איבער 4 יאָהר און האָט אָנגעמאַכט חורבנות, וועלכע די וועלט וועט נאָך אַזוי גיך נישט אָפּבויען.

באָסניען און הערצעגאָווינא זענען אָקופּיר׳ט געוואָרען דורך עסטרייך אין אָקטאָבער 1908. באַלד איז דאָר׳ט אויסגעבראָכען אַן׳אויפשטאַנד געגען עסטרייך־אונגאַרן, וועלכער איז דערדריקט געוואָרען און דער פיהרער קעסיץ איז אויפגעהאַנגען געוואָרען.

אין 1910, 1912, 1913 און אַפילו אין מאַי 1914 זענען פאָרגעקומען אַטענטאַטען געגען פערשידענע פאָרשטעהער פון דער מאַכט ביי דער שטימונג, אַז עס איז געווען ממש אַ ריזיקא צו פאָהרען אַהין, בפרט ווען דאָר׳ט זענען פאָרגעקומען מאַנעוורען. מ׳האָט זיך דערמיט אָבער נישט גערעכנט.

דער עסטרייכישער טראָנפאָלגער, וועלכען די אַלע סלאַווענער האָבען געהאַסט, איז געפאָהרען אין סאַראיעווא צו גאַסט גראַד אינ׳ם נאַציאָנאַלען יו״ט פון סערבישען פאָלק. מ׳האָט געוואוסט, אַז ס׳איז אַ ריזיקא צו קומען אין דער שטאָט פון די אויפגערעגטע ריזיקע צו קומען אין דער שטאט פון די אויפגערעגטע מען פאַר עסטרייכישע מאַנעוורעס. עסטרייך אַליין האָט וועגען דעם געוואוסט און האָט געשיקט 1000 זשאַנדאַרמען אָפּצוהיטען דעם טראָנפאָלגער. בעת דער פייערונג זענען אָפּגעליידיגט געוואָרען די באַלקאָנען און געשלאָסען געוואָרען די פענסטער. מ׳האָט פערבאָטען וואַרפען בלומען, מורא־האָבענדיג אַז מיט די בלומען קען אַמאָל געוואָרפען ווערען אַ באָמבע.

און דאָך איז זי געוואָרפען געוואָרען, די באָמבע. און הגם מ׳האָט אויף ד יגאַסען פון סאַראיעווא געשריגען „זאָל לעבען גרויספירשט פערדינאַנד״! האָט שוין קיינער נישט געגלויבט, אַז דאָס שרייט דאָס פאָלק און, אַז דאָס מיינט מען ערנסט.

פערדינאַנד איז אָבער נישט אָפּגעשראָקען געוואָרען. די פערוואונדעטע האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. ער איז אוועקגעפאָהרען ווייטער, און ווען ער איז נאָך דער אויפנאַהמע אין סאַראיעווער מאַגיסטראַט געפאָהרען אין שפּיטאָל מבקר חולה זיין, זיין פערוואונדעטען אַדיוטאַנט, איז ער דערשאָסען געוואָרען צוזאַמען מיט זיין פרוי.

עסטרייך האָט דערפיהלט די וואָרענונג און האָט זיך אָנגעהויבען ראַטעווען אוי׳ס׳ן אַלטען שטייגער פון די צאַרישע רעגירונגען: פּאָגראָמען, העצען איין טייל בעפעלקערונג געגען דער צווייטער, אַרעסטען פון די סערבער, העצערייען פון די קאַטוילישע כּאָרוואַטען געגען די פּראַוואָסלאַווע סערבען.... גאַנץ דרום־עסטרייך, אַלע סלאַווענישע אָקופּירטע געביטען זענען געוואָרען אַ פעלד פון פּאָגראָמען. עסטרייך האָט זייענדיג קאָנסעקווענט געמוזט זוכען אַ סאַטיספאַקציע ביי סערביען. ס׳איז געקומען דער בעקאַנטער אולטימאַטום, וועלכען סערביען האָט בעטראַכט אַלס אַנגריף אויף איהר מלוכה־סובערעניטעט און זייענדיג געשטיצט פון די אייראָפּעאישע גרויס־מאַכטען, וועלכע זענען שוין געווען דעצידיר׳ט דעם קריג אָנצונעהמען, ריזיקיר׳ט דעם אולטימאַטום אָפּצוּוואַרפען.

עסטרייך האָט ערקלער׳ט סערביען קריג. ס׳האָט זיך אָנגעהויבען די גרעסטע בלוט־באָד אין דער געשיכטע, וועלכע מ׳רופט „דער וועלט־קריג״.

—=:)(:=—

דער טומעל צווישען די בעאמטע
צוליב די רעדוקציעס און פערקלענערונג פון די לוינען

אין איהרע בעמיהונגען צו שאַפען די גלייכגעוויכט פון בודזשעט האָט די רעגירונג זיך פערמאָסטען צו רעדוצירען די געהאַלטען פון די מלוכה־בעאַמטע און צו רעדוצירען זיי אין דער צאָהל. דאָס זאָל שוין זיין די צווייטע אָפּשפּאָרונג ביי דער דאָזיגער הוצאות־פּאָזיציע — פריהער די 15 פּראָצ. צושלאַג און איצט גייט עס ווייטער. ווי מיר האָבען שוין אָנגעוויזען, קען די יעצט פּראָיעקטירטע רעדוקציע אַרומנעמען ביז 70 טויזענד בעאַמטע.

די דאָזיגע פּלענער פון דער רעגירונג וועלכע האָט שוין אָנגעהויבען אגב צו פערווירקליכען אין די מלוכה־מאָנאָפּאָלען האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע צוטומלונג צווישען די מלוכה־בעאַמטע.

די בעאַמטע גופא נעמען אויך אָן מיטלען, וואָס דאַרפען אויף אַן׳אומדירעקטען אופן אויסדריקען זייער אומצופרידענהייט. ווי ס׳גיט איבער דער „ראַבאָטניק״ האָבען בעאַמטע פון מיניסטעריום בעשלאָסען פון 1 יולי אָן צו קומען אָהן קראַגענס און קראַוואַט, צו דער אַרבייט, אין דעם זאָל זיך אויסדריקען דער פּראָטעסט. ס׳איז פערהאַן אויך אַ פּראָיעקט צו בעטען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט אַנ׳ ר׳וויבניש איינצואָרדנען אַ גאַסען־זאַמלונג אויף בילדונג פאַר די קינדער פון די בעאַמטע.

אויף דער פּלענאַר־זיצונג פון דער הויפּט־פערוואַלטונג פון די מלוכה־ און כאַהן־בעאַמטע איז די פראַגע בעהאַנדעלט געוואָרען. ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען די שווערע בודזשעט־לאַגע פון דער מלוכה, וועלכע איז אגב געקומען נישט לויט דער שולד פון דער בעאַמטענשאַפט. ס׳איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אין וועלכער ס׳ווערט געזאָגט, אַז מיט דער רעדוקציע פון די לוינען פאַר די מלוכה־בעאַמטע ווערט זיי געטון אַן עוולה, זיי ווערען רואינירט. דער שריט דעזאָרגאַניזירט דעם מלוכה־אַפּאַראַט, ברענגט נישט קיין נוצען דער מלוכה און רופט אַרויס אויפטרייסלונג אינ׳ם ווירטשאַפטליכען לעבען פון לאַנד. די בעאַמטע, כּדי קענען זיך בלויז שפּייזען, וועלען מוזען אויפהערען צאָהלען דירה־געלט. פערשידענע פינאַנציעלע פערפּליכטונגען, און וועלען זיך מוזען צוריקציהען פון יעדער געזעלשאַפטליכער פינאַנציעלער הילפס־אַקציע.

די הויפּט פערוואַלטונג האַלט דעריבער פאַר דרינגענד: 1) דאָס צוריקציהען די פּראָרעדענטע לוין־רעדוקציעס; 2) גלייכמעסיג טראַקטירען אַלע גרופּען אָנגעשטעלטע וואָס בעקומען געהאַלט פון דער מלוכה און אָפּשאַפען ספּעציעלע פּריווילעגיעס פאַר פערש. קאַטעגאָריעס און ערקלערט אַז 3) צוליב דעם, וואָס די לאַסט פונ׳ם בודזשעט־דעפיציט ווערט אַרויפגעשטויסען בלויז אויף די מלוכה־בעאַמטע, וועט די מלוכה־בעאַמטענשאַפט זיך מוזען ערנסט בעטראַכטען אויף די ווייטערע שוץ־מיטלען.

—=:)(:=—

די שענסטע און בעסטע אידעאַלען פון דער מענשהייט האָבען הינטער זיך קיין שום רעאַלען יסוד, כל זמן עס וועט נישט אונטערגענומען ווערען אַ גרויסע מלחמה געגען דער „מענשען־שנאה״ — דאָס איז אַ פאָרבעדינג פאַר אַלע מענשליכע אידעאַלען בכלל.

און דעריבער איז די איניציאַטיוו פון דעם ענגלישען פּאַסטאָר דזשעמס פּאַרקעס אָנצוהויבען אַ קאַמף אין אַן׳אינטערנאַציאָנאַלען מאַסשטאַב געגען דעם אַקאַדעמיש־אינטעלעקטועלען אַנטיסעמיטיזם אין דער פאָרם פון די אַזוי־גערופענע „קאָנפערענצען, יודען און נישט־יודען״, אפשר דער בעסטער פון אַלע ביז־איצטיגע אויפטוען אויפן געביט אָפּצוטעמפּען די שנאה צווישען פעלקער, די ערשטע קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אין סוף פון 1928 יאָהר אין ביערוויל (פראַנקרייך), די צווייטע — מיט אַ קורצע צייט צוריק אין ביאַן (נישט ווייט פון זשענעווע) און ביידע קאָנפערענצען האָבען בשעתו בעקומען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג אין דער גאַנצער וועלט־פּרעסע.

די אַרבייט אויף דעם דאָזיגען געביט פון אָפּרייניגען די מענשליכע מוחות פון די באַצילען פון שנאה און האַס איז נישט קיין לייכטע, מחמת זי טרעפט אָן אויף גרויסע שוועריגקייטען דווקא אין די רייהען פון די אינטעלעקטואַליסטען גופא. אָבער זי מוז סיסטעמאַטיש און אין אַ גרויסען מאַסשטאַב געפיהרט ווערען. אויב מ׳מיינט ערנסט מיט דעם געדאַנק נישט נאָר פון אַ שלום צווישען מלוכות, נאָר דער עיקר צווישען לעבעדיגע פעלקער.

א. צינצינאַטוס.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג 29 יד תמוז תרצ"א

יוני
זון-אויפגאַנג 3.11
זון-אונטערגאַנג 7.56

זיצונג פון קהלה-פערוואַלטונג
וועט אַזוי געשווינד נישט זיין

(ר) נאָך דעם טומעל בעת און נאָך די קהלה וואַהלען אין לאָדז, איז איצט אַלץ געוואָרען שטיל. ס'איז פאָרגעקומען איין זיצונג פון קהלה-ראַט, אויף וועלכער ס'איז געוועהלט געוואָרען אַ פּרעזידיום. די וואַהלען צום פּרעזידיום האָבען אַרויסגעוויזען, אז ס'איז שוין געקומען צו אַ קאָנסולידאַציע צווישען געוויסע גרופּירונגען („אגודה", פאָלקיסטען און אַסימילאַטאָרען) וועגען שאַפען די מעהרהייט אין דער קהלה. נאָכדעם האָט מען ערוואַרט, אז ס'וועלען פאָרקומען ווייטערדיגע זיצונ-גען פון ראַט, אויף וועלכע ס'וועט געוועהלט ווע-רען אַ פערוואַלטונג, וואָס זאָל איבערנעהמען די אַרבייט פון דער איצטיגער נאָמינירטער פערוואַלטונג.

עס ווייזט זיך אָבער איצט ארויס, אז, אַזוי וועט נישט זיין. די נאָמינירטע קהלה-פערוואַלטונג וועט דערווייל נישט אָפּטרעטען און קיין נייע וועט דערווייל נישט געוועהלט ווערען, קיין זיצונגען פון ראַט וועלען נישט פאָרקומען, ביז נאָך די פעריען און די פרנסים און דאָזאָרעס הויבען זיך שוין אָן פונאַנדערצופאָהרען אין די בעדער און אויף זומער-וואוינונגען.

וואָס ס'איז די סיבה דערפון ווייסט מען נאָר אין די סאַמע ערשטע קוואַלען.

ווי מען שמועסט, וויל די מעהרהייט וואַרטען ביז די וואַהלען זאָלען בעשטעטיגט ווערען, כדי די סיטואַציע זאָל זיין קלאָהר. ווייטער שמועסט מען, אַז די „אגודה" וואַרט אויפ'ן אויסגאַנג פון די פערוואַלטונגס-וואַהלען אין ווארשאַ און אויף די מעגליכקייט פון אַ שלום פון אַלע אָרטאָדאָקסען, צו וואָס ס'שטרעבען שטאַרק די רבייאישע הויפען און... אין נאָך העכערע נישט-יודישע ספערען.

לערן-יונגלעך מוזען אָנגעבען ביטעס
וועגען עקזאַמענס אויף געזעלען ביז צום 1-טען אָקטאָבער ה. י.
צירקולאַר פון דער לאָדזשער האַנדווערקער-קאַמער

די טעג וועט די האַנדווערקער-קאַמער פונאַנדערשיקען צו אַלע צעכען און האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס אַ צירקוליאַר וועגען געזעלען-עקזאַמענס פאַר לערן-יונגלעך וועלכע האָבען פאַרענדיגט זייער לעהר-טערמין פאַר'ן 25 אויגוסט 1930 און האָבען נישט געענדיגט קיין ספּעציעלע פּראָפעסיאָנעלע דערגענצונגס-שולע. לויט'ן דאָזיגען צירקוליאַר קענען די דערמאָנטע לערן-יונגלעך זיך עקזאַמינירען נאָך אין פערלויף פון היינטיגן יאָהר ד. ה. ביז'ן 31 דעצעמבער 1931.

די האַנדווערקער-קאַמער טיילט מיט אין צו-זאַמענהאַנג מיט דעם, אז ביטעס וועגען עקזאַמענס פון די דאָזיגע לערן-יונגלעך וועלען אָנגענומען ווערען ביז'ן 1 אויגוסט ה. י. און די עקזאַמענס וועלען פאָרקומען ביז ענדע יאָהר.

ביי אָנגעבען ביטעס וועגען די עקזאַמענס דאַרפען בייגעלעגט ווערען פאָלגענדע דאָקומענטען: קורצע לעבענס-בעשרייבונג אָנגעשריבען אייגענהענ-דיג. אַ צייגניש וועגען ענדיגען די לעהר און פאַך וועלכע איז אויסגעשטעלט דורכ'ן צעך אויף צו פאָרמולירען פון דער האַנדוו.-קאַמער. אין דער צייג-ניש דאַרף זיין דער נאָמען פון שעף, דער נאָמען פון לערן-יונגעל, די דאַטעס ווען ער האָט אָנגע-הויבען און ווען פאַרענדיגט דעם לעהר-טערמין, און דער אָרט וואו די לעהרע איז פאָרגעקומען.

אויב דער מייסטער געהערט נישט צו קיין צעך דאַרף אַזאַ צייגניש בעשטעטיגט ווערען דורך דעם ענטשפּרעכענדען צעך, מאַגיסטראַט אָדער גמינע-אַמט, אין דער דאָזיגער צייגניש דאַרף אויך בעמערקט ווערען, אַז דער מייסטער איז געווען בערעכטיגט צו לערנען טערמינאַטאָרען און אַז ער האָט דעם ענטשפּרעכענדען געלערנט.

ווייטער דאַרף בייגעלעגט ווערען אַ צייגניש פון לאָדזשער שול-קוראַטאָריום צו אין דעם אָרט, וואו דער קאַנדידאַט האָט זיך געלערנט איז נישט געווען קיין ערגענצונגס-פּראָפעסיאָנעלע שולע, די לערן-יונגלעך, וואָס האָבען געלערנט זייער פאַך. אין ערטער וואו אַזאַ שולע איז יאָ געווען דאַרפען צושטעלען אַ צייגניש פון וואָיעוואָדזטווע אַז דער קאַנדידאַט קען נישט צוליב פערשידענע סעמיב צושטעלען קיין שול-צייגניש וועגען פערענדיגטען למוד. אזעלכע צייגנישען בעקומט מען אין וואָיע-וואָדזטווע אויף אַגראָדאָווא 15 אָדער אין שול-קוראַטאָריום. צום סוף דאַרף מען נאָך צוגעבען אַ געבורטס-מעטריקע.

פאָטאָגראַפיעס, וועלכע זענען אונטערגעשריבען דורכ'ן מערמינאַטאָר אויף דער לינקער זייט און 40 זלאָטעס פאַר עקזאַמען-און אנד. קאָסטען.

ביים אָפּגעבען אַ ביטע דאַרף מען צושטע-לען די אַלע אויסגערעכענטע דאָקומענטען. אויב אימיץ פון די קאַנדידאַטען וועט צושיקען די ביטע און ס'וועט פעהלען איינער פון די אויסגערעכענטע דאָקומענטען אָדער אָהן דעם אָפּצאָהל, וועט ער צום עקזאַמען נישט צוגעלאָזט ווערען. די צייגני-שען וועגען דעם אָפּגעקומענעם לעהר-טערמין, דאַרפען אויסגעשטעלט ווערען לויט'ן שמאַט פון די פאָרמולאַרען, וועלכע מ'קען בעקומען אין דער האַנדווערקערקאַמער צו 15 גר. אַ שטיק.

די האַנדווערקער-קאַמער מאַכט נאָכאַמאָל אויפמערקזאַם, אז לערן-יונגלעך, וועלכע האָבען פאַרענדיגט זייער לעהר-טערמין פאַר'ן 26 סעפּטעמבער 1930 י. און האָבען נישט געענדיגט קיין פּראָפעסיאָנעלע דערגענצונגס-שולע דאַרף פריהער אָפּגעבען אַ ביטע אין לאָדזשער שול-קוראַטאָריום אָדער צו דער וואָיעוואָדזטווע כדי צו בעקומען די נויטיגע צייגנישען וועלכע בעפרייען פון צו ענדיגען אַזאַ שולע. נאָכ'ן בעקומען אַזאַ צייגניש דאַרף דער טערמינאַטאָר צוזאַמענעהמען אַלע דאָ-קומענטען און צוזאַמען מיט דער ביטע וועגען עקזאַמען און אָפּצאָהל צושיקען עס אין דער האַנדווערקער-קאַמער.

פאַבאָר פון יאָהרגאַנג 1910

מאָרגען, דינסטאָג שטעלען זיך:

פאַר דער פאַבאָר-קאָמיסיע, נומער 1
(זאַקאָנטנע 82)

מענער פון יאָהרגאַנג 1910, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און האָבען זיך ביז איצט נישט געקענט צושטעלען צוליב וועלכע ס'איז בעגרינדעטע סבות.

פאַר דער פאַבאָר-קאָמיסיע, נומער 2
(אַגראָדאָווא 34)

מעבאָראָווצעס פון יאָהרגאַנג 1910 וואָס וואוי-נען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פּאָליציי קאָמיסאַריאַטען און וואָס האָבען זיך צוליב אַ שווערער קראַנקהייט אָדער צוליב אַנ'ענדער בעגרינדעטע סבה נישט געשטעלט בעצייטענס צו דער קאָמיסיע.

אויספאָדערונגען קיין א"י

עס זענען דערהאַלטען געוואָרען ערלויבני-שען אויף צו פאָהרען קיין ארץ-ישראל פאַר יצחק און פוריה קאָנסענס, ליבע גאָלדענבערג-האָראָוויטש.

די דערמאָהנטע דאַרפען זיך ווענדען אין ארץ-ישראל-אַמט, שרודמיעסקאַ 29 (צענעלניאַנא 4) כדי צו ערלעדיגען די רייזע פאָרמאַליטעטען.

די פייערליכע פערטיילונג
פון די מאַטורא-צייגנישען אין קאַצענעלסאָנ'ס גימנאַזיע

ביי דער אנוועזענהייט פון די עלטערן, לעהרער-פערסאָנאַל און שילער פון די נידריגערע קלאַסען איז פאָריגען זונטאָג פאָרגעקומען אין איי-גענעם לאָקאַל דער פייערליכער אַקט פון דער פערטיילונג פון די ערשטע מאַטורע-צייגנישען פאַר די אַבסאָלווענטען פון דער גוט-בעקאַנטער קאַצע-נעלסאָן-גימנאַזיום.

נאָכדעם ווי דער שילער-כאָר האָט געזונגען דעם פוילישען הימן און התקוה האָט דירעקטאָר האַלצבערגער געהאַלטען פאַר די אַבסאָלווענטען אַ זעהר געלונגענע רעדע און געווינשען זיי צו ציהען אויך ווייטער דעם גאָלדענעם פאָדים פון וויסענשאַפט צום וואויל פון דער יודישער בעפעל-קערונג און פאָלק.

דער גרינדער פון גימנאַזיום, דער דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן ווענדעט זיך דאַן צו די קינדער און זאָגט:

— איך האָב געהאַט אַ טעות, איך האָב געמיינט, אז איך ווער אייך פטור, אַ באַרג פון קאָפּ אַראָפּ! אַ קינד איז מעהר, ווי אַ באַרג... פון היינט אָן, האָב איך געגלייבט, הער איך אויף פעראַנטוואָרטליך צו זיין פאַר אייך. ס'איז אָבער נישט ריכטיג. עפּיס האָב איך אין דער מינוט אויפגעטאָן מורא פאַר אייערע ווייטערדיגע שריט. איהר האָט זיך אין אונזער נעסט אַזוי לאַנג גע-וואַרימט, ווי פויגעלעך קליינע און פלוצלינג... מען די וועלט, די גאַנצע רעדען פון אייער ריפּקייט, פון די פליגעל, וואָס זענען אייך אויסגעוואַקסען, איך, צוזאַמען מיט אייערע מוטערס, קוקען אויף אייך, ווי אויף קינדער... די „קינדער" לאָזען זיך אין וועג אריין — ווי זאָל דאָס האַרץ נישט ציטערן? אמת, מיר האָבען אייך מיט עפּיס-וואָס צוגעגרייט צום לעבען. ס'איז אָבער ווייניג! מיר האָבען אייך געגעבען מעהר, וויפיל עס איז אייך פון אונז געקומען, מיר האָבען אייך געגעבען וויפיל מיר האָבען געקאָנט און דאָס איז אַ סך מעהר! מיר האָבען אָבער געוואָלט געבען נאָך מעהר, איבער די כוחות... יעצט פערלאָזט איהר אונז און ווי אונזער דירעקטאָר זאָגט: „ווער ווייסט, צי מיר וועלען זיך טרעפען ווידער..." עס איז מיר ביי די ווערטער זעהר אומעטיג געוואָרען, די נאַטור טוט מיט אונז, אייערע לעהרער, אָפּ אַ גרויסע עולה. ביז יעצט זענט איהר אונז געווען נאָהענט, ווי צו אייערע עלטערן. מיר האָבען זיך מיט זיי, גאָר אָפט, וועגען אייך בעראַטען, געזאָרגט צוזאַמען, געמאַכט פּלענער און יעצט? — די עלטערן אייערע וועלען אייך לאַנגע, לאַנגע יאָה"ר האָבען, זיך מיט אייך פרעהען, טיילען מיט אייך אייערע פריידען און ליידען, און אונז מאַכט איהר יעצט דעם לעצטען קניקס, דעם לעצטען מאָל הויבט איהר דעם אויס-געריבענעם, דעם צוקנייטשטען נישט מעהר נוי-טיגען שילער-היטעל — אדיע! איהר זענט געווען נאָר אונזערע לעהרער... לעהרער און נישט מעהר! דאָס איז דאָס אונרעכט בנוגע די לעהרער.

מיט דער דאָזיגער אונגערעכטיגקייט אָבער מוז מען שלום מאַכען... מיר אַפּעלירען אָבער צו אייך, ווי צו אייגענע קינדער: ווען איהר וועט אין דער פרעמד דערמאָהנען אייערע ליבסטע, אייער טאַטע-מאַמע, דערמאָנט אויך אונז, און דערמאָנט אויך דאָס, וואָס איהר האָט דאָ געלערנט. די מאַ-טורע-צייגנישען עפענען פאַר אייך די טויערען פון הויכשולען, איהר וועט דאָרט יעדער געפינען דאָס, צו וואָס ער איז בערופען אין לעבען. זאָל עס זיין בערוף און נישט נאָר קאַריערע. לערנט מעדיצין, כדי צו היילען מענשען (נישט בלויז רעכענען אויף זיין גראָשען) לערנט רעכט — כדי צו פערטיידיגען מענשען, לערנט געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפט, כדי קלאָר צו מאַכען פערטומעלטע מוחות, בויט בריקען — וואָס פאַר-אייניגען פונאַנדערגעטיילטע ברעגעס... לערנט אַלץ צום וואויל פון מענשען און נישט כדי אויסצוניצען איהם.

דאָס וועט זיין די גרעסטע בעלוינונג פאַר אייערע עלטערן וואָס איהר וועט געדענקען אייביג און אַ בעלוינונג פאַר אייערע „בעלפערס", כאָטש איה"ר וועט זיי פערגעסען!...

א שילער פון דער 7-טער קלאַס האָט אין נאָ-מען פון זיינע חברים שילער געווינשען די אַב-סאָלווענטען ערפאָלג אין זייער ווייטערדיגע ער-גענצונגס-בילדונג.

די מאַטוזיסטען פיינשטיין און קארא האָבען אין וואַרימע ווערטער זיך געזעגענט מיט דעם אינהאַבער פון דעם גימנאַזיום, לעהרער-פערסאָנאַל און חברים.

די שמחה איז געווען אַ פולע, פון אַלע שי-לער פון דעם ערשטען קלאַס זענען אַרויס אמתע זיגער, קיינער פון זיי איז נישט געפאַלען אין קאַמף פון וויסען און דאָס אליין איז אַ זעלטענהייט אין אַ יודישער שולע.

נאָכדעם ווי דירעקטאָר האַלצבערגער האָט פונאַנדערגעטיילט די מאַטורע צייגנישען פאַר די שילער האָט דער שילער-כאָר געזונגען דעם יודי-שען הימן און דערמיט האָט זיך די פייערליכקייט געענדיגט.

—:0:—

עלעקטראָטעכנישער אַנשטאַלט
יוזעף קנאַפּיק

עקזיסטירט זייט 1913 יאָהר. דעם דאָזיגען עלעק-טראָטעכנישען און רעפּעראַטאָר-וועקשטעל יוזעף קנאַפּיק פּושעיאַזד 6, דאַרף מען צורעכנען צו די סאָלידסטע און פאַרנעהמסטע פירמעס פון דער דאָזיגער בראַנזשע.

די דאָזיגע פירמע פיהרט אויס אַלערליי אַר-בייטען וואָס האָבען אַ שייכות מיט עלעקטראָטעכ-ניק ווי אויך זעמטליכע רעפּאַראַטורען פון דינאַמאָ מאַשינע, מאָטאָרען, טראַנספאָרמאַטאָרען און עלעק-טרישע מאַשינען. דער אַנשטאַלט ווערט געפיהרט אונטער דער לייטונג פון'ם אייגענטימער ה' י. יוזעף קנאַפּיק, און אַ דאַנק די נידריגע פּרייזען און בע-קוועמסטע בעדינגונגען פרוועבט זיך די פירמע וואָס אַמאָל מעהר פּאָפּולאַריטעט.

ד"ר ראַבינאָוו
פּאָדעמבּיע
גראַנד-פּענסיאָנאַט

לאָדזשער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער
אַלעע 1-טער מאַי 2. געוו. ענגלישער זאַל (פריש רעמאָנטירט).
דירעקטאָר: דוד צעלמייסטער.

לעצטע גאַסטשפּילען פון דוד הערמאַן-טעאַטער
יוסף קאַמען
מיט'ן אנטייל פון פּרעמיער פון דער ווילנער טרופּע

פּרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 זל.
היינט, מאָנטאָג, דעם 29-טן יוני, 9.30 אָוונט

ווען בלוט רעדט!...
דראַמע אין 3 אַקטן פון יאַן סאַבריציוס. יידיש: ד. ה.

מאָרגן, דינסטאָג, ד. 30-טן, 9.30 אָוונט
ווען בלוט רעדט!...

ס'בעטייליגען זיך: געוועזענע מיטגלידער פון דער ווילנער טרופּע — אולריך דוד, בירנבוים דוד, הירשפעלד זלמן, מצסינגער מיכאל, קעניג דינה, קיולענדער יעקב מיט דעם פּרעמיער יוסף קאַמען בראש, ווי אויך נערה רבקה, יחיאל ראַקאָוו, בת-שבע.

אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן. אדמינ. לייטער: א. גאַריעלאָוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאָנדיטאָריי פון ה' ראַשגאָלד (פּיעטריקאָווער 38) און אַ גאַנצען טאָג אין דער קאַסע פון טעאַטער.

ווער איז דער ריכטיגער פאטער פון קינד?

א סענסאציאנעל פערפלאנטערטע פאסירונג

(ר) שלמה המלך האט געהאט אמאל א זעהר שווערען משפט. צוויי מאמעס האבען געהאט פרעטענזיעס צו איין קינד און דער קלוגער שופט האט געדארפט פסק'נען צו וועמען דאס קינד געהערט.

דער לאדזער ראבינאט האט איצט א פיל שווערערען משפט. צוויי טאטעס אנערקענען זיך צו איין קינד און דער ראבינאט דארף משפט'ען, ווער ס'איז דער ריכטיגער פאטער פון קינד.

די געשיכטע איז פאלגענדע: מיט 10 יאהר צוריק האט מרדכי קורעק זיך בעקענט מיט דעם פריילין געניא סאבאל פון פראנציסקאנער גאס. קורעק איז געווען א פאטאגראפיסט, געניא אן אנגעשטעלטע אין א קאנפעקציע-געשעפט. צווישען די ביידע יונגעלייט האט זיך לאנגזאם ענטוויקעלט א הייסע ליבע, וועלכע האט זיך געדארפט ענדיגען מיט א חתונה. אין דער דאזיגער אידיליע איז אבער אריינגעטרעטען אן'אונגעריכטער שטערונג. מרדכי קורעקס א פעטער א רייכער מענש אין אמעריקא איז דעמאלט געקומען קיין לאדז. דער רייכער פעטער איז נישט געקומען גלאט אזוי קיין לאדז אויף בעזוך. ער האט געהאט אן'אנדערן ציל, ער האט געוואלט דא אויסזוכען א זיווג פאר זיין איינציגע טאכטער אין אמעריקא. מיט קיין אמעריקאנער האט ער זי נישט געוואלט חתונה מאכען, ווייל ער האט בכלל נישט געהאלטען פון די אמעריקאנער „באיס". ער האט זיי נישט געטרויט מיט זייערע קלאפען און ליכטקייט, ער האט זיך געוואלט אויסזוכען א לייטישען בחור אין לאדז.

אריבערנעהמען איהם קיין אמעריקא, חתונה מאכען פאר זיין טאכטער, אריינגעהמען איהם אין זיין געשעפט, אויסלערנען איהם, כדי זי זאל נאך הונדערט און צוואנציג יאהר זיין זיכער, אז ער האט פערזארגט זיין איינציג קינד און זיין שווער אויסגעארבעט פע-מעגען וועט נישט געהן לאיבוד.

איז געשעהן אזוי, אז דער רייכער אמעריקאנער פעטער האט געווארפען אן'אויג אויף זיין ברודערן זוהן, מרדכי קורעק אלס אויף א פאסענדען חתן פאר זיין טאכטער.

מרדכי קורעק איז געווען אין א גרויס פערלעגענהייט, ער האט שטארק געליבט זיין געניא און האט זיך אזוי לייכט פון איהר נישט געקענט אפ-זאגען. דערצו איז מרדכי געווען א געוויסענהאפטער מענש און ער האט גוואוסט, אז ער האט צו געניאן געוויסע פליכטען און פראנטווארטליכקייט. איהם האט שוין געבונדען מיט געניא נישט נאר אן'אונשולדיגע ליבע, נאר זיי האבען שוין גע-לעבט צווישען זיך זעהר אינטים, אזוי ווי מאן און ווייב.

פון דער אנדער זייט האט מרדכי זיך נישט געקענט אזוי לייכט אפזאגען פון זיין פעטערס פאר-שלאג. די פערספעקטיוו פון זיין אין אמעריקא, האבען פיל געלד, ערווארטען אויף א גרויסער ירושה און האבען זיין קוזינקע פאר א ווייב, האט ער נישט געקענט אזוי לייכט אוועקמאכען מיט דער האנד, ער האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען און איז ארומגעגאנגען ווי א משוגענער. געניא האט דאס בעמערקט און האט געפרעגט מרדכי'ן וואס ס'פעהלט איהם, וואס האט איהם פאסירט, אז ער געהט ארום אזוי טרויעריג און פערזארגט. מרדכי האט אויסגעזאגט זיין שווער הארץ פאר געניען און דערצו צוגעגעבען.

— ניין, געניא איך וועל דיך נישט פערלאזען, איך וועל אייביג בלייבען מיט דיר.

געניא איז אבער געווען פיל פראקטישער פון מרדכין, זי האט איהם געגעבען צו פערשטעהען, אז ער דארף זיך נישט אפזאגען פון אזא גליק וואס טרעפט זיך אמאל אין א יובל, אז פאר איהר דארף ער נישט זארגען, זי וועט זיך שוין אין איהר שטע-טעל אליין בעשטעהען.

געניא האט דאס נישט געטון צוליב גוטסקייט און וויכהערציגקייט, נאר פונקט דעמאלט האט זיך צו איהר געשדכנט איהר בעל-הבית זונדעל גדליהו ק. מיט וועלכען געניא האט אויך צוגעלעבט א גוטען טאג און אמאל אויך א גוטע נאכט...

ווען מרדכי האט געהערט אזא מין ענטפער פון געניאן, איז איהם לייכטער געווארען אויפ'ן הארצען, מיטאמאל האט ער דערפיהלט, אז פאר איהם איז פריי געווארען דער וועג צום גליק. ער האט אנגענומען דעם פארשלאג פון זיין פעטער און שוין אין א חודש ארום איז מרדכי צוזאמען מיט זיין פעטער אוועקגעפאהרען קיין אמעריקא און לערך אין דער-זעלבער צייט האט געניא חתונה געהאט מיט איהר בעל-הבית זוהן גדליה און וואוינט נאך אין לאדז עד־היום.

מרדכי איז אין אמעריקא זעהר פיין איינגענור-מען געווארען, מ'האט איהם געהאלטען ווי אן'אייגען קינד, געלערנט איהם די שפראך און איהם איינגעאר-בייט אין געשעפט, ס'האט נישט לאנג געדויערט און מרדכי האט חתונה געהאט מיט זיין קוזינקע, אלץ וואלט זעהר גוט געווען ווען נישט איין זאך, די אמע-ריקאנער קוזינקע איז געווען אן'עקרה און אין פערלויף פון 10 יאהר האט זי נישט געהאט קיין קינד, דאס האט פיל געשטערט אין דעם גליק, נאכ-מעהר דערפאר ווייל דער רייכער אמעריקאנער פע-טער האט שטארק געוואלט האבען אן'אייניקעל און מרדכיס פרוי נאך שטארקער, וואס איז געווען פאר אן'עצה ווען די דאקטוירים האבען ערקלערט, אז מרדכיס פרוי וועט שוין קיין קינדער נישט האבען.

איז זיך דער רייכער אמעריקאנער מישב, אז זיין איידעם זאל פאהרען קיין פוילען און דווקא קיין לאדז און דארט אדאפטירען א יודיש יונגעלע, וועל-כעס ער זאל מיטנעהמען קיין אמעריקא אלץ זייער אייגענס.

פאריגע וואך איז מרדכי געקומען קיין לאדז, קודם-כל האט ער זיך אנגעהויבען צו דערוויסען וואס ס'הערט זיך ביי געניאן, און דא איז ער אי-בעראשט געווא'ען פון דער ידיעה, אז זי האט גלייך נאך זיין אוועקפאהרען חתונה געהאט מיט איהר שפעט זוהן, און נאך מעהר איז ער איבעראשט געווארען פון דער ידיעה, אז... 6 חדשים נאך דער חתונה האט געניא געבוירען א יונגעלע.

פאר מרדכין איז נישט געווען קיין ספק, אז דאס קינד איז זיינס, ער האט דאך גערואוסט, אז ער האט מיט געניאן פאר דער חתונה געהאט בעציהונגען און דער בעסטער סימן איז, אז געניא האט דאס קינד געבוירען 6 חדשים נאך איהר חתונה, איצט ווען מרדכי איז ספעציעל געקומען קיין לאדז, כדי צו אדאפטירען פאר זיך א קינד, האט ער בע-שלאסען צו נעהמען זיין אייגען בלוט און פלייש זיין אייגען יונגעלע, וועלכעס איז שוין איצט אלט 9 יאהר.

מרדכי איז דעריבער אוועק צו איינעם פון די לאדזער מורא הוראות און ארויסגערופען געניאן מיט איהר מאן אויף א דין-תורה, ווען דאס פאר-פאלק האט אויסגעהערט די טענה פון מרדכין, האט זיך גדליה גלייך אריענטירט אין דער לאגע און זיך אויסגעלאכט.

— איך האב מיט געניאן אויך געלעבט פאר דער חתונה, אזוי אז דאס קינד איז מיינס.

געניא לייקענט נישט אפ, אז זי האט געהאט בעציהונגען מיט ביידע און ערקלערט, אז זי וויל דאס קינד בשום אופן נישט, פאר קיין שום געלד (הגם געלד דארף זי איצט זעהר נויטיג) נישט אוועקגעבען.

ס'פערשטעהט זיך, אז דעם ראבינאט איז אונ-מעגליך ארויסצוזוכען א פסק צו וועמען דאס קינד געהערט, מרדכי האט בעשלאסען נישט אפצוטרעטען און אנגעגעבען אין געריכט. ס'שטעהט פאר א זעהר אינטערעסאנטען פראצעס.

—=:(o):=—

אויפ'ן יודישען בית-עולם

וועט מען קיין גאס נישט אדורכשניידען

(ר) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט די קאמיסיע צו בעטראכטען די רעקורסען געגען דעם רעגולאציע-פלאן פון לאדז בעשלאסען נישט אדורכצושניידען קיין גאס דורכ'ן יודישען בית עולם ווי ס'איז פארויסגעזעהען אין פלאן.

די דאזיגע פראגע איז שוין אמאל בעטראכט געווארען אויף א זיצונג פון מאגיסטראט און שוין דעמאלט איז לאווניק יאפע ארויסגעטרעטען שארף געגען דעם פלאן פון אדורכשניידען דעם יודישען בית-עולם. אלע ארגומענטען פון לאווניק יאפע האבען דעמאלט נישט געהאלפען און דער פלאן איז נישט געענדערט געווארען.

איצט אויף דער זיצונג פון דער קאמיסיע איז לאווניק יאפע ווידער אמאל ארויסגעטרעטען און שארף אנגעגריפען דעם דאזיגען פראיעקט. ער האט אנגעוויזען, אז די גאנצע יודישע בעפעל-קערונג אין לאדז וועט זיין שטארק אויפגערעגט אויב ס'זאל קומען צו דער דאזיגער פערשוועכונג פון יודישען בית-עולם. דער מאגיסטראט און די שטאט האבען קיין שום אינטערעס נישט, אז דער דאזיגער פראיעקט זאל אדורכגעפיהרט ווערען. די ארגומענטען פון לאווניק יאפע האבען איבער-צייגט די קאמיסיע-מיטגלידער און ס'איז בעשלאסען געווארען צו ענדערען דעם פלאן אויף אזא אופן, אז מ'זאל נישט אדורכשניידען קיין גאס דורך דעם יודישען בית-עולם.

מאסען - בצווארעניש פאר בויך-טיפוס

דאס דורכפיהרען די נעגען בויך-טיפוס-אימ-פונגען וועט זיך אנהויבען דעם 1 יולי. זיי וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורך 16 גרופען אונטער דער לייטונג פון סאניטאר-דאקטוירים, און דאק-טוירים ספעציעל-ארגאניזירטע דורך דער קראנקען-קאסע.

די נעגען-בויך-טיפוס-בצווארעניש בעשטייט אין איינעהמען פיר ספעציעלע פילען אויפ'ן ניכ-טערען מאגען (אין משך פון 4 טאג), וואס זענען אבסאלוט אומשעדליך פאר'ן געזונד, און בעווארע-נען דערביי פון דער קראנקהייט אויף א יאהר צייט.

בעת דער מאסען-בצווארעניש וועלען די פולען פרייסגעגעבען ווערען בחנם.

די אקציע נעהמט ארום 50 טויזענד מאן.

שווערע אויטא-קאטאסטראפע

אויפ'ן וועג לאדז —ווישניאווא-גורא

(י.ר.) אויפ'ן שאסיי פון לאדז קיין ווישניא-ווא-גורא האט נעכטען פאסירט א שווערע אויטא-קאטאסטראפע.

אין א טאקסובקע איז געפאהרען קיין וויש-ניאווא-גורא דער לאדזער אדוואקאט מארקאוויטש (שענקעוויטש 6) מיט זיין שווינער און שוועגערין. הינטער דער טאקסובקע איז געפאהרען אין זיין אייגענעם אויטא דער לאדזער דאקטאר הערשפינ-קעל (זאוואדזקא 15).

אין א געוויסען מאמענט האט ד"ר הערש-פינקעל געוואלט אויסמיידען די טאקסובקע, אבער צוליב א צופאל איז דער פריוואט-אויטא ארויף אויף דער טאקסובקע. דער צוזאמענשטויס האט געהאט טאטאלע פאלגען. די פאסאזשירען פון דער טאקסיבקע זענען ארויסגעפאלען אויפ'ן ברוק. אדוואקאט מארקאוויטשעס שווינער איז זעהר שווער פערוואונדעט געווארען און ביי איהר איז געשפאל-טען געווארען דער מוח. מיט ד"ר ה—ס אויטא איז זי אפגעפיהרט געווארען אין לאדזער שפיטאל.

אדוואקאט מארקאוויטש מיט זיין שוועגערין זענען לייכטער פערוואונדעט געווארען.

קלאנג-פילם-טעאטער
„CASINO"
היינט און פאלג. טעג!
אויפטריטען פון דער זיסער LOIS MORAN און Walter BYRON
אין מעכטיגען זיטען-פילם פראד. „FOX"
פאר דער חופה-נאכט
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פון „Fox" ווי אויך לאנד-אקטואליטעטען.
הענם אנהויב 12 א זייגער בטאג. אויפן 1-טן פעאנס נידריגע פרייזען. אויף פריהמארגען-פארשט. זענען די פרייזען 75 גר. און 1 זל.

היינט איז „העלענאוו" גרויסע גארטען-פערוויילונג

פון „בר-כוכבא"

היינט קומט פאר אין פארק „העלענאוו" א גראנדיעזע גארטען-פערוויילונג איינגעארדענט דורך „בר כוכבא".

דער פראגראם בעשטעהט פון סאמע אט-ראקציעס. בכלל דארף „בר כוכבא" נישט קיין רעקלאמע די אימפרעזעס פון דער דאזיגער גע-זעלשאפט זענען די שלאגערס פון אלע פערוויי-לונגען. אלזא, היינט טרעפט זיך גאנץ לאדז אין „העלענאוו" וואו ער וועט זיך גלענצענד אמוזירען און געניסען פון פרישער לופט.

פון דער ווילנער טרופע

(אנפ. מ. מזאה)

היינט, שפילען די „ווילנער" צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן שלום אש'ס „קדוש השם". קדוש השם איז פון די געציילטע קונסטווערקען אויף דער יודישער ביהנע, וועלכע פערמאגען אין זיך אזויפיל שיינקייט פאר'ן אויג און פאר'ן אויער פרעכטיגע דעקאראציעס, הארציגע מוזיק. דאס שטיק איז געשפילט געווארען דורך די ווילנער אין גאנץ פוילען איבער 400 מאל, די גרופענ-סצענעס פון גאנצע קינסטלער אנסאמבל ווי די איינציגע יודישע אויפטריטען פון מרים אורלעסקא, יעקב ווייסליץ, שמחה נאטאן זענען איבערראשענד, אחוץ דעם טרעט אויף היינט אין קדוש-השם דער בעסטער אינטערפרעטירער פון דער ראל: אלעקסאנדער מענדיל, א. סאמבערג. די ראל געהערט צו די בעסטע קרעאציעס פון סאמבערג'ס רעפערטואר, וועלכער איז געווען דער ערשטער פון דער דאזיגער געשטאלט ביי דער ערשטער אויפפיהרונג פון די ווילנער אין ווארשע.

פון דוד הערמאן-טעאטער

היינט צום 3-טען מאל — די אינטערעסאנ-טע און שפאנענדע דראמע „ווען בלוט רעדט!" פון יאן פאבריציוס.

די דראמע ווערט אויפגענומען מיט רוישיגע אפלאדיסמענטען א דאנק דעם אריגינעלען אינהאלט, שפאנענדע אקציע און גלענצענדיגע שפיל פון די שוישפילער מיט דעם פרעמיער יוסף קאמען בראש און דער קינסטלערישער רעזשי פון'ם מייסטער דוד הערמאן.

מארגען — „ווען בלוט רעדט"!

פרייזען פון 50 גר. ביז 1,50 גר.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 29 יוני

11,45 גאטעסדינסט, 12,10 צייטסיגנאל, 1,10 גראמאפאן-מוזיק, 1,20 מעטעראלאגישער קאמוניקאט, 1,40 מוזיק פון לעמבערג, 4,30 הפסקה, 4,40 מוזיק, 5,10 מוזיק פאר קינדער, 5,35 גראמאפאן-מוזיק, 5,40 קאמוניקאט, 7,00 רעפערטוענסאציע - קאנצערט, 7,20 פערשידענעס, 7,40 גראמאפאן-מוזיק, 7,55 ראדיא-טעכניק, 8,15 נוצליכע ידיעות, 8,30 פעליעטאן, 10,30 אפע-רעטקע 12,00 קאמוניקאטען און לייכטע מוזיק.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מאנטאג דעם 29-סטן יוני

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאק-ציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21. אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" — פון דעם זעלבען טאג —

רעדוקציע פון די פרייזען אין „גראנד-האטעל"

מיר ווערען געוואויר, אז די פערוואלטונג פון דער אקצ. געז. „גראנד-האטעל" האט אויף דער לעצטער זיצונג פון די אקציאנערען בעשלא-סען צו פערקלענערען די פרייזען פון די צימערן ביז 25 פראצענט. דער בעשלוס איז ארויסגעטרא-גען געווארען צוליב דעם איצטיגען הערשענדען ווירטשאפטליכען קריזיס. דער דאזיגער שריט וועט זיכער ברענגען צו א פערגרעסערונג פון דער פרעקווענץ אין דעם דאזיגען האטעל. דער לייטער פון דעם האטעל איז ווייטער דער בעקאנטער פאכמאן פון רעסטאראן-האטעל-בראנזשע, דער פא-פולערער אין די ספערעס פון די האטעל-געסט ה' ב. מילרע.

עס גרייט זיך וויכטיג נייעס
?
פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

Dr. Z. Rakowski
פאר אוירען-, נאז-, האלז און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10 — 11 און פון 3—5

ביי דער ווילנער טרופּע

„ברויט-מיהל" פון דוד בערגעלסאָן,
רעזשי י. ראָטבוים.

ס'איז אַ כאַראַקטעריסטישע זאַך, אז אין דעם פאַר-מלחמדיגען פעריאָד האָבען מיר קוים געהאַט עטליכע דראַמעס, וועלכע מ'וואָלט געקענט בעצייכנען מיט'ן נאָמען — פּראָלעטאַרישע דראַמעס, נאָר 3 פּיעסען פון אייראָפּעאישען רעפּערטואַר קענען באמת טראָגען דעם דאָזיגען נאָמען דהיינו: בארטעל טוראזער פון פיליפּ לאנגמאן „די האָפנונג" פון הערמאַן הייערמאַנס און „די וועבער" הויפּטמאַנס. ס'איז פערשטענדליך, אז ס'איז פאַראַן אַ גאַנצע רייה דראַמעס, אין וועלכע עס נורקאָווען און צוגליהען די ליידענשאַפטליכע קאַמפען צווישען קלאַסען אָדער פּאַרטייען. ווען מ'זאָל אפילו דערמאָהנען די גיגאַנטישע דראַמע אויפ'ן באָדען פון פּויערים-מלחמות אין 1525 „געץ פאַן בערליהינגען", אָדער אויך די פּוילישע „געטליכע קאָמעדיע" פון קראַשינסקי און אנדערע, אָבער אין די דאָזיגע פּיעסען האַנדעלט זיך נישט אין גרונט גענומען, וועגען קיין שום קלאַסען-קאַמף אין היינטיגען זין פון וואָרט. אין די דאָזיגע פּיעסען האָט זיך געהאַנדעלט אדער אין דערהאַלטען די פּריווילעגיעס אָדער אין ערָאָבערן ברויט.

ערשט פיליפּ לאַנגמאַן אַזוי אויך הייערמאַנס און הויפּטמאַן האָבען זיך פערנומען מיט דער פּראָלעטאַרישער פראַגע אין ברייטערן זין, צו דער געזעלשאַפטליכע פלעכע, וואָלט זיך נאָר אָנערקענט דער סאָציאַליסטישער דענישער זשורנאַליסט דער יוד הערמאַן הייערמאַנס.

הויפּטמאַן, למשל, האָט זיך אָפּגעזאָגט און געלייקענט פון יעדער פּראָלעטאַרישער אידעאָלאָגיע, אָבער די מאָדערנע שרייבער טאָלער, פּראַנק, דוד בערגעלסאָן האָבען מיט'ן גאַנצען בעוואוסטזיין געשריבען דראַמעס מיט קלאָרע פּראָלעטאַרישע טענדענצן.

„די ברויט-מיהל" פון בערגעלסאָן האָט אייגענטליך 2 אַקציעס: איינע פון זיי איז די אַקציע פון אַ בולטער פּראָלעטאַרישער האַנדלונג און דער אינהאַלט פון דער צווייטער איז דאָס פּערזענליכע אַנ'אָרימע ארבייטערין דורך דעם פּאַרשטעהער פון קאַפּיטאַל. אזא געמישטע אַקציע האָט אויך באַר טעל טוראַזער.

ראָטבוים — דער אויסערגעוועהנליך פעהיגער רעזשיסער פון די ווילנער, אין וועמענס קאָפּ ס'ברענען דרייסטע און גרויסע רעזשיסערישע פּלענער האָט איינגאַנצען בעוויזען די אַקציע פון פּערפיהרען דאָס מיידעל, וועלכע ער האָט נאָר בעצייכענט אין אַלגעמיינע קאָנטורען, אויף וויפיל דאָס איז געווען נויטיג אונטערצושטרייכען די פּראָלעטאַרישע טענדענץ פון דער ברויט-מיהל", אין דער דאָזיגער הינזיכט איז ער געווען קאָנסעקווענט און מ'האָט נישט געקענט געפינען קיין זיגזאַג אין זיין ליניע.

מ'וואָלט אפילו געקענט זאָגען, אז צוליב די לעבעדיגע אָפּשפּיגלונג פון דער בורזשואַזער געמיינקייט, וואָס בערגעלסאָן האָט אונטערגעשטראָכען, וואָלט געווען גוט דאָס אריינפיהרען דעם נאַאיוועןן, אָרימען „Servus simplex dei" יואַליק, וועלכער קען אַזוי אנדערש און שענער ליבען און אויסשפּילען די סימפאָניע פון ליבע אויף זיין פידעל, ווי דער אויסוואורף מענדעל ביק, אין י. ראָטבוים'ס רעזשיסערישער קאָנצעפּציע ווערט שטאַרק און מעכטיג בולט דער קלאַסען-קאָנפליקט. ס'איז נישט פערהאַן קיין ספק, אז ס'זענען פערהאַן שטאַרקע עהנליכקייטען צווישען „דעם טויבען" און „די וועבער". ווער וואָלט נישט געקענט טרעפען, אז שמעון ביק איז א דירעקטער יורש פון פאַבריקאַנט דרייסיגער פון „די וועבער". ס'כאַראַקטעריזירט די זעלבע אָפּנאַרעריי און דער ווילען צו מאַסקירען זייערע חיה'שע קאַפּיטאַליסטישע אינסטינקטען מיט שענע הומאַניטאַרישע ווערטער, וועמענס חוזק ס'זעהט זיך ארויס ביי די מעשים. אפילו די גרויסע רעדע פון דרייסיגער געפינט איהר אָפּשפּיגלונג אין דער רעדע פון שמעון ביק צו די אַרבייטער. אין פייפער פון „די וועבער".

א לעבעדיגע קאָפּיע איז דאָך יאָסעלע באַבצעס. און די פּראָלעטאַריער, וועלכע קריכען אין די פאַבריקאַנטישע סאַלאָנען, אַזוי ווי ס'טוען דאָס די צוביגטעוועטע וועבער ביי הויפטמאַן, אָדער די גאַנצע מאַדאַם ביק, מיט איהר טיפּישען זשעסט פון אַנ'אויפגעקומענער אין דער גייסטיגער טעמפּקייט קען זי דערמאָהנען די פּראָסטע, אויפגעקומענע פּרוי דרייסיגער.

און דאָך האָט בערגעלסאָן אַ רייה אָריגינעלע מאָטיוועז. די אָריגינעלע מאָטיווען דרינגען ארויס פון בערגעלסאָנס געדאַנקען-גאַנג. אין דער גאַנצער פּיעסע זעהט מען, אז זי איז אָנגעשריבען געוואָרען אין דער צייט ווען ס'שפּילען זיך אָפּ בעזונדערס אין עטליכע לענדער שאַרפע קאַמפע, צווישען קאַפּיטאַל און ארבייט. די דאָזיגע קאַמפען וועלכע זענען מאָמענטענווייז. צו בולט בעלויכטען זענען דער אינהאַלט פון דער פּ צטער פּיעסע. דאָרט פעראייניגען צווישען זיך (אַזוי ווי אין „די וועבער") דער קאַפּיטאַליזם און מיליטאַריזם, כדי צו דערשטיקען די אַרבייטער-מאַסע און אויפ'ן ווייטען האָריזאָנט טרעט ארויס דאָס „גיהנום פון די ווייבער" (וועגען וועלכער ס'שרייבט אַזוי פיל באַ-זשעלינסקי) דאָס איז די אומגליקליכע אמת, וועלכע כ'דריקט און שטיקט בעצייטענס דער פּלעק פון אַ מוטער פון אַ נישט געזעצליך קינד. מ'קען נישט לייקענען, אז ביי בערגעלסאָנען זענען פּערהאַן מאָטיווען ריין יודישע, ער שטעמפּעלט שטאַרק די יראת-שמים פנימקייט, דער אַמעריסטען כאַראַקטעריסטישער יודישער מענטש איז דער, אז ווען שמעון ביק לייענט אין דער צייטונג די ידיעות וועגען דעם בונט פון די אַרבייטער. געהט איהם מזהר גאָרנישט איין. ווי נאָר דער טיפּול פון דער ידיעה, אז ער האָט אַ ראַזאַווע מעהלמיל און נישט קיין גרויסע ברויט-מיהל. דאָס עלענד פון די אַרבייטער געהט איהם נישט אָן, אָבער דאָס פּעקלענערען זיין אַמביציע, אַלס שטאָט-זביר טוט איהם שטאַרק וועה. ראָטבוים האָט געשאַפען אַ גרויס אַרטיסטיש ווערק, זיין גאַנצער רעזשי איז אַ דורכגעזאַפּט מיט אייראָפּעאישער קולטור און בעסטען זין פון וואָרט. דורך דער דראַמע האָט אדורכגעשלאָגען נישט נאָר זיין גרויסע ליבע צום טעאַטער אָבער אויך זיין גרויסע מיטרייסענדע פעהיגקייטען צו פּלאַסטישע רעאַליזירונג פון פּיעסען, וועלכע זענען שווער אויסצושטעלען, אין דער ברויט-מיהל איז פערהאַן לעבען, בעוועגונג, צופּייערטע טעמפּעראַמענטען, הערליכע גרופּען-סצענעס, שעהנער צוגאַנג צו יעדער ראָל און סיטואַציע. ראָטבוים קאָן אויסכישוף'ן אויף דער ביהנע לעבעדיגע מענשען, פון וועלכע יעדע האָט אין זיך עפּיס ספּעציפיש כאַראַקטעריסטישעס און אנדערש ווי אלע איבריגע פיגורען.

די הויפּט ראָל „דעם טויבען" האָט קרעאירט יעקב ווייסליץ, וועלכער האָט פון אָנהויב ביז'ן סוף ענטפּלעקט אַ הערליכע ראַסען-אינסטינקט פאַר אַ גרויסען דראַמאַטישען אַקטיאָר. יעדעס וואָרט זיינס, יעדע בעוועגונג, יעדע אָנשטרענגונג, אַז ער זאָל צוהערען וואָס מ'רעדט צו איהם איז געווען אַ מייסטערשטיק. די צושויער האָבען געזעהען פאַר זיך די פלוטיגע טראַנטעס פון זיין צוועהטאָגדיגע נשמה און צוזאמען מיט איהם אַדורכגעגאַנגען דעם גאַנצען גיהנום פון ליידען.

אַ הערליכע פיגור אין פולען זין פון וואָרט איז געווען יאָסעלע באבצעס אין דער אינטערפּרעטאַציע פון שמואל לאַנדאַו. דער טיפּישער לעקער, וועלכען דער קאַפּיטאַליסט האָט גערריקט, אָבער גלייכצייטיג האָט יאָסעלע געלעקט דעם שטויב פון זיינע פיס.

ס'איז זיך שווער פאָרצושטעלען אַ מעהר טיפּישען קאַפּיטאַליסט, אויסגוצער ווי שמחה נאַטאַן.

די טראַגישע איבערלעבונגען פון אסתר'ן האָט אויף אַ מעכטיגען אופן איבערגעגעבען אונזער אינפערגעסליכע מרים אָרלעסקאַ, וועלכע שפּילט שטענדיג מיט אַזאַ מאָס און קען שטענדיג טרעפען מיט איהר גרויסער אינטואיציע-קראַפט און דעם צנטש'רעכענדען טאָן.

איהר פּאַרטנערין איז געווען אסתר גאָלדענבערג, וועלכע האָט אין דער ראָל פון ל. הקע, בעזונדערס אין איהר פּרעכטיגען דערצעהלען וועגען איהר בעגעגעניש מיט יואַל'יק, געוועקט בעוואונדערונג אין גאַנצען צושויער-רוים.

שעה איז געווען די קרעאַציע פון פּרוי נאַטאַן (שמש'טע). אַלע אַקטיאָרען זענען געווען האַרמאָניש צוזאַמענגעשפּילט צווישען זיך.

די גאַנצע פּאַרשטעלונג צוזאַמען מיט די פיין פּערטראַכטע קאָנסטרוקטיווע דעקאָראַציעס, איז געשטאַנען אויף אַ הויכער אַרטיסטישער מדרגה.

ד"ר ווילהעלם פאלעה

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה, און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפּיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראַסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדערער וואַרטע-צימער פאַר פרויען —
וויזיט 3 זל.

דער יום-טוב פון איבערגאַנג

זעהר גרויס איז אין אַמאָליגע יאָהרען געווען די שמחה הן ביים קינד און הן ביי זיינע עלטערען, ווען דאָס יונגעל איז געוואָרען אויס חדר-יונגעל און איז געוואָרען אַ ישיבה בחור.

אַרויסגעהן פון חדר און איבערגעהן אין דער ישיבה איז פאַר'ן קינד געווען אַ הויכע מדרגה פונקט ווי היינט ענדיגט דאָס קינד שולע און טרעט אַריין אין אוניווערזיטעט. דער אונטערשיד איז נאָר דער, וואָס ביים אַמאָליגען יונגעל, איז דער דאָזיגער אַקט פאָרגעקומען אין זיין ניינטען, אָדער צעהנטען לעבענס-יאָהר, און ביים היינטיגען, קומט עס פאַר, ווען ער איז שוין אַלט 18, אָדער 20 יאָהר. דאָס מאַכט אָבער נישט אויס. די שמחה איז די זעלביגע, מ'פרעהט זיך און מ'ווינשט זיך, דאָס קינד. די לעהרער, די עלטערען און סתם קרובים, אַלע פרעהען זיך און מ'מאַכט אַ שטיקעל יום-טוב. די קינדער קריגען מתנות, איך געדענק, ווען די דאָזיגע שמחה איז ביי מיר פאָרגעקומען. איך בין דענסטמאָל אַלט געווען אַנ'ערך צעהן יאָהר. האָב איך פון טאַטען געקריגען אַ מתנה: אַ גרויסען — קניפּ אין באַק... און אַלע פעטער'ס, הן פון טאַטענס צד, און הן פון דער מאַמעס צד, האָבען מיר אַלע מכבד געווען מיט די זעלביגע „מתנות", יעדער נאָך זיינע כוחות, איז דער פעטער געווען אַ יונגער און געזונטער, האָב איך געקריגען אַ קניפּ, אַז איך האָב געהאַט צו געדענקען. איז ער געווען אַנ'אַלטער, אַ חלוש, איז נאָך געווען צודערליידען.

איך דערצעהל דאָס אייך, אַקעגען דעם, וואָס פאַריגען דאָנערשטאָג האָב איך בייגעוואוינט דעם יו"ט פון „איבערגאַנג" פון דער היגער יודישער גימנאַזיום, וואָס איז פאָרגעקומען אין פילהאַרמאָניע זאַל, ס'איז געווען אַנ'אמת'ער ליהודים היתה אורה ושמחה. די עסטראַדע אויף וועלכע עס האָבען זיך געפינען די דירעקטאָרען פונ'ם גימנאַזיום מיט זייער יושב ראש ד"ר ברוידע איז געווען בעפוצט מיט בלומען, וואָס די קינדער האָבען געקריגען צוגעשיקט פון זייערע קרובים (אָנשטאַט די קניפּען אין באַק, וואָס איך האָב אַמאָל געקריגען פון מיינע פעטער'ס...).

ס'איז געווען אַנ'אמת'ער יו"ט, ד"ר ברוידע, האָט גערעדט צו די קינדער. ער האָט זיי אין קורצען פאָרגעשטעלט זייער לאַגע און זיי געוואונשען ערפאָלג אויף זייער ווייטערען וועג, עס האָט זיך ווי געהערט פון צווישען זיינע ווערטער, אַז קינדער-לעך, ווי וואָלט זיך דאָס פאַר אייך געפּאַסט, איהר זאָלט האָבען אַ יודישען אוניווערזיטעט, נאָכ'ן מוסטער פון די יודישע גימנאַזיע, איהר זאָלט זיך יעדער קאָנען זאָגען, „בתוך עמי אנכי יושב".

די קינדער האָבען אויך גערעדט און געדאַנקט זייערע לעהרער און ערציהער פאַר די גרויסע מיה, וואָס זיי האָבען פון די קינדער'ס וועגען פערטון.

און די טאַטעס און די מאַמעס און זיידעס און די באָבעס און אַלע ווייטערע קרובים, וואָס האָבען זיך געפינען אין זאַל, האָבען פשוט געקוואָלען פאַר גדולה.

ס'איז געווען אַנ'אמת'ער נחת רוח.

שר של אש.

Dr. med. J. Lubicz
כירורג-אָרטאָפּעד
האָט זיך איבערגעצויגען פון גראַנסקאַ 28
אויף פּאָלודניאָוואַ 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראָצעניע פון זעמפּליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וואַלטערקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

דער „פוילישער שטערן"

25) סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט-קריג

אויף די טרעפּלעך האָט זיך דערהערט אַ געריוש פון שטימען און אַ טאַפּטשען פון פיס.

עס האָט זיך געעפענט די טיר און אין קאַבינעט איז אַריין אַ מענש.

אויף אַ ווײַלע האָט זיך האַרי נישט געקאָנט אַריענטירען: צי האָט בעלפאַרד דעם דאָזיגע מענשען געדאַרפט קענען, אָדער נישט?

דאָס איז געווען אַ קליינוואוקסיגער, ברייטער זעהר מיאוסער פערשוין מיט אַ גרויסען נאָז און מיט קורץ אונטערגעשוירענע האָהר. עהנליך איז ער געווען אויף אַ פערגרעבטען קצב-יונג.

אויפ'ן אויבערשטען ווינקעל פון זיין לאַץ האָט זיך געלאָזט זעהען אַ שוואַרץ שפּילקע-קעפּעל.

נו, מאַקס, — האָט מאַרטימאַר אַ פרעג געטון — איהר האָט אַלעמען געבראַכט?

דער אָנגעקומענער האָט אַ וואָרף געטון אויף האַרי'ן אַ פינסטערען, פערדעכטיגען בליק.

— דאָס איז מיין פריינד בעלפאַרד! — האָט מאַרטימאַר אויסגערופען, אַ קלאַפּ-טועענדיג האַרי'ן איבער דער פּלייצע — האָט איהר געהערט וועגען בעלפאַרדן, מאַקס?

צו האַרי'ס איבערראַשונג האָט יענער אַ פּאַכע געטון אין דער לופט מיט די הענד...

דעם שאַפערס מאַגערען האָבען זיך פּלוצים געענדערט, זיין פנים האָט בעקומען דעם אויסדרוק פון אויסערגעוועהליכער הכנעה און חניפה.

א! עס קאָן נישט זיין! — האָט ער אויסגערופען — איך בין גליקליך אייך קענען צו לערנען!

גערעדט דאָט ער מיט אַ גראָסאַרטיגען, פּראָסטען אַקצענט.

אַ דריק-טועענדיג האַרי'ן די האַנד, האָט ער צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צו מאַרטימער'ן:

— זיי זענען דאָ אין דרייען... אַזוי ווי ס'האָט בעדאַרפט צו זיין... זיי קומען דאָ אַהער באַלד אַריין!

אין דעם מאָמענט זענען נאָך צוויי פּערזאָן אַריין אין קאַבינעט: אַ ריזיגער פערשוין אין דער עלטער פון אַ יאָהר פופציג, און אַ קליין שוואַרץ מענשעלע מיט אַטונקעלען פנים און שיטערע האָהר.

ביידע האָבען זיי געהאַט שוואַרצע שפּילקע-קעפּליך אין די קלאַפּעס, וואָס האַרי האָט אויסגעצייכענט געוואוסט זייער בעדייטונג!

אַ גוטען אָוועבד, מאַרטימער, — האָט זיך אָפּגערופען דער ריז מיט אַ האַלזיגער, הייזעריגער שטימע — דאָס איז בערנד! — האָט ער אָנגעוויזען אויף זיין בעגלייטער — איהר האָט איהם פריהער קיינמאָל נישט בעגעגענט?

ער האָט זיך גצווענדט צו האַרי'ן און ענטפּגיש אַ טרייסעל געטון זיין האַנד.

— טייערער בעלפאַרד)! וויפיל יאָהר האָבען מיר זיך שוין נישט געזעהן מיט אייך! — ווי גייען עפּעס די געשעפטען?

ער האָט די לעצטע ווערטער אַרויסגערעדט זעהר שטיל, און פילוויטיג אַ פינטעל געטון דער-ביי מיט אַנ'אויג.

וועגען וואָסערע געשעפטען ער האָט גערעדט האָט האַרי נישט געוואוסט, און דעריבער האָט ער סתם געענטפערט:

— הם... ווי איהר זעהט — אַלץ אין אָרדנונג.

דער דייטש האָט אויף איהם געקוקט מיט אויסגעגלאָצטע אויגען, דערנאָך האָט ער פרעהליך אַ פּאַטש געטון מיט די הענד און זיך פונאַנדערגעלאַכט:

— אויסגעצייכענט... אויסגעצייכענט....

עס האָט זיך ווידער געעפענט די טיר, און אין צימער איז אַריינגעקומען אַ דאַמע.

זי איז געווען זעהר דעפּרעזענטאַבעל און שיין, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס זי איז שוין אַוודאי אַלט געווען אַ יאָהר זעכציג.

מיט דער אויסערליכקייט און מיט די מאַניערען האָט זי זיך שטאַרק אונטערשיידט פון די אַנדערע. און זי האָט, ווייזט אויס געהערט צו דער בעסטער לאָנדאָנער געזעלשאַפט.

זי איז געווען אָנגעטון אין אַ שוואַרצען סאַמעט קלייד, און אַ שפּיצען-שאַל האָט פערדעקט איהרע נאַקעטע פּלייצעס. צו דער ברוסט איז איהר מיט אַ שוואַרצער שפּילקע געווען צוגעשטאָכען אַ רויז.

ווי נאָר זי איז אַריין, איז דער ריז צו איהר צוגעלאָפען, ווענדענדיג זיך צו איהר אויף דייטש:

— הער, מינא...

מאַרטימער האָט איהם האַרב איבערגעשלאָגען:

— שווייגט אַביסעל, נומער דרייצעהן"!.. איהר זענט משוגע, צי חסר דעה?.. וואָס זאָל עס בעדייטען?... איהר דאַרפט דאָך, דאַכט זיך, וויסען די כללים.

אַנשטאָט צו געבען אַנ'ענטפער האָט זיך דער „נומער דרייצעהן" פערקייכט און אויסגעמורמעלט:

— זייט מוחל... איך האָב פערגעסען...

די דאַמע איז צוגעגאַנגען צו מאַרטימערן, אויסגעשטרעקט צו איהם די האַנד אין דער הענדשקע און אַ זאָג געטון מיט אַנ'אָנגעוועהנער ברוסט-שטימע:

— איך בין די מאַדאַם מאַלפלאַקע, און איהר זענט אַוודאי דער הער מאַרטימער?..

מאַרטימער האָט זיך טיף פערנויגט איבער דער אויסגעשטרעקטער האַנד:

— מאַדאַם, איך בין גליקליך צו האָבען די געלעגענהייט פון טרעפען זיך מיט אייך. נאָך די פיל שבחים, וואָס איך האָב וועגען אייך געהערט.

— א, דאָס איז זעהר ליבענסווירדיג פון אייער זייט! — האָט די מאַדאַם מאַלפלאַקע אַ שמייכעל געטון — איך האָב שוין געהערט, אַז איהר זענט אַ מייסטער צו קענען רעדען מיט דאַמען!... יאָ, אָבער איך האָב פערגעסען דערווייל צו בעגריסען אונזער טייערען בעלפאָרדען!... וואָס מאַכט איהר, ליבער פריינד?... איהר זעהט אויס פּרעכטיג! וואונדערבאַר!... געזונטער געוואָרען... פעסטער! בנאמנות, איהר זעהט אויס יונגער אויף צוועלף יאָהר...

האַרי האָט זיך דערפיהלט עפּעס נישט אין אָרדענונג אונטער דעם דורכדרינגליכען בליק פון איהרע קלוגע אויגען.

ער האָט זיך פונקט דערמאָהנט אָן קרוקס'עס התראה: „היט זיך פאַר פרויען", און ער האָט איבער זיך אַ ציטער געטון.

(פאָרטזעצונג קומט).

א גאנצער קנויל מיט ליבע ליבעס

אין דער משפחה פונ׳ם אלטען מיליאָרדער ראָקפעלער

אַ מאָדנע סענסאַציע, ראָקפעלערס אַנ׳אייניקעל, אַ בחור׳עץ פון 32 יאָהר, פלאָוער מעקאָרמיק, האָט חתונה געהאַט מיט אַ 53-יאָהריגער גרושה, אַ מוטער פון זיינעם אַ חבר, אַ געוועזענע אַרטיסטקע, פיפי סטילמאַן.

און די דאָזיגע סענסאַציע איז צונויפגעפלאָכטען מיט אַ גאַנצען קנויל סענסאַציעס.

די 53-יאָהריגע כלה איז אַ ווייבעל מיט אַ פערגאַנגענהייט.

אַמאָל איז זי געווען אַן׳אַרטיסטקע, אַ בע וואוסטע לעבעדיגע סחורה, האָט זיך אין איהר פערליבט אַ גרויסער מיליאָנער, סטילמאַן, חתונה גע־האַט און געהאַט מיט איהר פיר קינדער.

פּלוצלינג איז אויסגעבראָכען אַ סקאַנדאַל, וועלכער האָט אויפגעשטורעמט גאַנץ אַמעריקא, דער מאַן האָט אַנגעקלאָגט דער ווייב אויף אַ גט, ווייל דער פערטער יונגעל איז נישט זיינער, נאָר שטאַמט פון זיין ווייב בעציהונגען מיט אַן׳אינדיאַנער. פונוואַנען ווייס ער עס? איהר לייב־דאָקטאָר, פאַר וועמען זי האָט זיך אַליין פערטרויט, האָט עס עדות געזאָגט מיט אַ שבועה.

דער פּראָצעס האָט זיך געצויגען פינף יאָהר, און, ווי די מאָדע אין אַמעריקא, איז די סענסאַציע קיין איינציגען טאָג נישט אַראָפּ פון די ערשטע זייטען און דווקאָ מיט דער פאָטאָגראַפיע פון דער העלדין.

דער סוף איז געווען, אַז זי האָט געוואונען, ווייל זי האָט אויפגעוויזען, אַז דער מאַן איז נאָך אַ גרעסערער הוללאַי פאַר איהר, אַז ער האַלט אוים דריי געליבטע פאַראַמאָל און האָט מיט איטליכער ליבעס קינדער...

אַזוי־אַרום איז זי „רעהאַביליטירט" געוואָרען און נאָכ׳ן גט האָט זי בעקומען ניינציג טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר אַלימענטען.

דאָס איז געווען פאַר צעהן יאָהר.

אין פינף יאָהר אַרום האָט זי זיך איבערגעבעטען מיט׳ן מאַן און זיי האָבען ווידער חתונה גע־האַט. איצט אַפּנים האָבען זיי שוין ביידע גע־סטאַטקעוועט און האָבען געלעבט אין נחת און אין פרייד. דאָ נישט לאַנג איז זי צוזאַמען מיט איהם געקומען פון אַ לאַנגער וועלט־נסיעה.

אָבער אין איין שיינעם פריהמאָרגען האָט מען זיך ווי־רע״ צו׳גט און באַלד אויף מאָרגען האָט זי, די 53-יאָהריגע גרושה, חתונה געהאַט מיט איהר זוהנס חבר, ראָקפעלערס אייניקעל.

קאָכט מיט דער חתונה די גאַנצע „הויכע" גע־זעלשאַפט אין אַמעריקא און מען ווייס שוין צו דערציילען אַז די ליבע צווישען דער פאָרל ציהט זיך שוין גאָר פון לאַנג נאָך פאַר צעהן יאָהרען, בעת ער איז אָקאָד׳שט אַראָפּ פון אוניווערזיטעטס־באַנק, צוזאַמען מיט זיין חבר, איהר זוהן, האָט ער זיך פערליבט אין דער שיינער ספריטנער מאַמען, און בעת איהר ערשטען גט־פראָצעס איז ער געווען איהר ריכטער און אַרויסהעלפער אין די שווערסטע סיטו־אַציעס. די ליבע איז אָבער ,משמעות, געווען אַ פלאַטאָנישע און האָט איהר נישט געשטער׳ט שפּע־טער נאָכאַמאָל חתונה האָבען מיט׳ן געג׳גט׳ן מאַן, ערשט נאָך דער צווייטער חתונה האָט זיך די ליבע צופלאַקערט און אַזוי לאַנג געבער׳ענט, ביז זי האָט געבע׳אַכט צום צווייטען גט. און באַלד אויף מאָר־גען צו דער חתונה.

דערציילט מען שוין, אַגב, אַז ער דער חתן־בחור האָט אַזוינס אָנגעזעהען אויך ביי זיך אין שטוב. די מאַמע זיינע ראָקפעלערס טאָכטער, איז דווקאָ אַנ׳אינטעליגענטקע, אַריינגעטון אין פילאָ־זאָפישער ליטעראַטור., אָבער דער טאַטע, ראָקפעלערס איידים, העראָלד מעקאָרמיק, אַליין אַ גרויסער מיליאַרדער, האָט פערבונדען זיין נאָמען מיט אַ גרויסען ליבע־סקאַנדאַל.

זייענדיג אַ ליבהאָבער פון קונסט און אַ מעצע־נאַט פון דער שיקאַגער אָפּערע, (וואו אונזער ראַזא ראַאיסא איז די פרימאַדאָנע), האָט ער זיך פער־ליבט אין דער פוילישער אַרטיסטקע יאַנאַ יואַלסקאַ וועלכע איז אַ יודישע טאָכטער, אַנ׳אַלמנה נאָך אַ וואַרשעווער יודישען דאָקטאָר פרענקעל, מעקאָרמיק האָט זיך געגט מיט ראָקפעלערס טאָכטער און חתו־נה געהאַט מיט דער יודיש־פוילישער אַרטיסטקע און איז דערפאַר געוואָרען אַ מוחרם פון דער הויכער געזעלשאַפט אויפ׳ן גאַנצען לעבען.

ראָקפעלערס טאָכטער ווידער, די צדיקת, האָט אויסגעקראַצט פון ערגעץ אַנ׳אָרימען פראָפעסאָר פון פסיכאָלאָגיע, האָט זיך אַרומגעשלעפט מיט איהם אָהן חופה וקדושין און איז אויך דערפאַר אויסגעשלאָסע [געוואָרען פון די הויכע ספערען,

זייערע אַ טאָכטער, מאַטילדע, האָט צו זעכ־צעהן יאָהר זיך פערליבט אין אַ 41-יאָהריגען שווייצאַרישען שטאַל־מייסטער, חתונה געהאַט מיט איהם אַוועקגעוואָרפען דעם זיידענס מיליאָנען און זיך בע־זעצט מיט׳ן מאַן אין שווייצאַריען.

און איצט האָט איהר ברודער חתונה געהאַט מיט אַנ׳אַלטער אָפּגעלעבטער גרושה!

אַ שיינעם נחת האָט דער 85-יאָהריגער ראָקפעלער פון זיין משפחה!

כשרות=סקאַנדאַל אין לעמבערג

ווידער איז אין לעמבערג פערקויפט געוואָרען טרפה פלייש פאַר כשר שולדיג אין דעם איז גראַד אַ מכלומרשט „פרומער" יוד מיט לאַנגע באָרד און פאות און אַ גראָבען גאַרטעל. וועלכער האָט געהאַט די העזה צו כשר׳ן פלייש, וואָס דאָס בית־דין האָט עס אויסדריקליך געטרפה׳ט.

פאַראַכטאָגען דאָנערשטאָג האָט אַ פראָוויגצער יוד אַריינגעבראַכט עטליכע געשאָכטענע קעלבער און זיי פערקויפט אויפ׳ן פלאַץ אַ היגען קצב.

די דאָזיגע קעלבלעך, וועלכע דער קצב האָט אגב תיכף נישט געקענט פערקויפען, זענען גע־בליבען ליגען ביז מאָנטאָג. על פי דין האָט דאָס דאָזיגע פלייש בעדאַרפט אָפּגעוואַסען ווערען דעם דריטען טאָג, ד. ה. זונטאָג. אַזוי־ווי אָבער דאָס פלייש האָט זיך געפונען אין די קעלערער נישט אָבגעשינדען איז דערפאַר עס נישט מעגליך גע־ווען אָבצוגיסען.

מאָנטאָג אינדערפריה ,ווען די שכנות׳דיגע קצ־בים האָבען דערהער׳ט, אַז דער דערמאָהנטער וויל דאָס דאָזיגע פלייש פערקויפען פאַר כשר, זענען זיי אַריבערגעלאָפען אין בית־דין און דערציילט די גאַנצע געשיכטע.

דאָס בית־דין האָט נאָך אַ גענויער חקירה ודרישה פעסטגעשטעלט, אַז דאָס פלייש איז טאַקע טרפה, און האָט אַראָפּגעשיקט אַ נאמן, וועלכער האָט זיך אַנידערגעשטעלט ביי דער יאַטקע פון דאָזיגען קצב און אַ יעדערען צוקומענדיגען קונה ערקלער׳ט, אַז בפקודת הבית־דין איז דאָס דאָזיגע פלייש טריפה און מען טאָר עס נישט קויפען פאַר כשר.

דאָ איז אָבער געשעהען עפּעס אויסערגע־אטלאַס) האָט זיך אויך אַנידערגעשטעלט ביי דער יאַטקע און אַ יעדען דאַגעגען ערקלער׳ט, אַז דאָס וואָס יענער נאמן זאָגט איז שקר און דאָס פלייש איז כשר.

מאַנכע קונים האָבען געהאָרכט דעם נאמן. וועהנליכעס, ה׳ יודעל „פון די פעדער׳ען (יודעל אַנדערע דאַגעגען אָנקוקענדיג דעם נאמן, אַ פּשוט׳ען יונגעמאַן און יודעל, אַ יוד מיט אַ לאַנגער קאַפּאָטע און אַ גראָבען גאַרטעל, האָבען גיכער געהאָרכט יודלען און האָבען געקויפט דאָס פלייש פאַר כשר און עס געזונדערהייט אויפגעגעסען. פערשטעהט זיך, אַז אַלע האָבען זיי געגעסען טרפה פלייש, וועלכעס דאָס בית־דין האָט גע׳אַסר׳ט און ה׳ יודעל אַטלאַס האָט עס גע׳כשר׳ט.

היינט און פאלג. טעג!

די רייצענדע מיט לידער, מוזיק און אינהאַלט פילם-אָפּערעטקע

דער וועג צום גן-עדן

רעזשי פון Eryk Pomer שעפער פון „אונגאַרישער ראַפּסאָדיע" און „ליבעס-וואַלץ"- פריהליכע „Qui pro Quo" – הולטאַישע טריקעס, ס׳געיעג נאָך אַ ווייב און נאָך נדן.

אין די הויפּט-ראָלן: Lilian Harvey Henri Garat, Olga Czechwa, Gaston Jaquett.

אויסער׳ן פּראָגראַם: קלאַנג - צייכנונג-קאָמעדיע א. נ. „אויף די שטור-מישע כוואַליעס".

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 ; נאָכמיטאָג שבת, זונטאָג און יום-טוב 2.30 ביי פאָ

פאָפולערע פּרייזען.

דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

ענגלישער לאָרד פערליבט זיך

אין אַ ביאַליסטאָקער מיידעל

שוין [illegible] אין אַ ביאַליסטאָקער יודישער מיידעל האָט זיך פערליבט אַ מיליאָנער פון די ווייטע לענדער און איהר גליקליך געמאַכט — שמ׳ט דאָך טאַקע ביאַליסטאָק אויף דער וועלט מיט איהרע שעהנע טעכטער.

איינער פון די דאָזיגע שעהנע טעכטער האָט אָבער איצט געטראָפען גאָר אַ בעזונדער גליק: זי איז געווען אויף אַ פּאָסטען אין אַ גרויסער פירמע וואו ס׳פלעגען קומען סוחרים פון אויסלאַנד. און אַט איינמאָל איז אָהינגעקומען אַנ׳עלעגאַנטער יונ־געמאַן, אַ זוהן פון אַ רייכען סוחר, אַ לאָנדאָנער לאָרד, מיט וועלכען די אויבענדערמאָנטער פירמע שטייט שוין יאָהרען לאַנג אין פערבינדונגען.

דערזעהען אונזער ביאַליסטאָקער מיידעל האָט שוין דער יונגער לאָרד נישט געקענט אַוועק־גיין פון ביאַ(סטאָק ווי ס׳וועדט דערציילט אין די ראָמאַנען), און איצט איז ער גרייט איהר גליק־ליך צו מאַכען, זי זאָל נאָר מסכים זיין מיט איהם חתונה צו האָבען ס׳הייסט ווערען אַ לידי.

מ׳קען נישט זאָגען, אויך ער איז איהר שטאַרק געפעלען אָבער זי איז אַ טאָכטער פון אַ באַלעבאַ־טישער הויז, גענאָסען אַ יודישער דערציהונג, יאָט זי איהם דערקלער׳ט קורץ און שאַרף, — ווילסטו מיך נעמען, מוזטו אויך אָננעמען מיין גלויבען.

און שטעלט אייך פאָר, דער יונגע מאַן האָט אַ שטיקעל צייט באַטראַכט, און איצט איז ער גע־קומען אַ פעסט־אַנטשלאָסענער „עמך עמי".

אַזוי אַרום וועלען מיר אינגיכען האָבען אין ביאַליסטאָק אַנ׳אַרט נעלע יודישע שמחה — ס׳וועט אונז צוקומען אין דער משפחה אַ לאָרד.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6,

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

ערשיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פאָרפאַלען צו יעדער צייט ביי טאָג און ביינאַכט ווי אויך אין אלע אַקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

פערהיטונגס-שטעל אונטער דער ל׳יטונ׳ פון ד״ר-ספּעצ. פון 9 אָיי. ביז 3 ביינאַכט

ר. איזראַעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. קראַמינשער ראָמאַן פון לאָנדאָנער לעבען

(47

„מאַקס רייטער" האָט אויסגעדריעהט דעם קאָפּ, אָבער ער האָט זיך נישט בעוויזען אויפצושטעלען פון שטוהל, ווי דער דעטעקטיוו מיט זיין געהילף זענען שוין געשטאַנען נעבען איהם מיט צוגעשטעלטע רעוואָלווער׳ען נעבען דער שלייף..

מאַקס האָט זיך גאָרנישט פערלוירען און געבלי־בען רוהיג זיצען אויף זיין אָרט. ס׳האָט געמאַכט דעם איינדרוק, אַז ער וויל זיך גענוי בעקענען מיט דער לאַגע אין וועלכער ער איז אַריינגעפאַלען, ער האָט שאַרף אַנגעקוקט הענרי׳ן, אַזוי ווי ער וואָלט דורך זיין דורכדרינגענדיגען בליק געוואָלט דער־געהען, צי איז הענרי נישט דער שולדיגער אין דער לאַגע, צי ער האָט איהם נישט ספּעציעל אַ־ריינגעשלעפּט אין ׳ע קלעם, יעדענפאַלס איז מאַקס געזעסען רוהיג און געוואַרט אויף די ווייטערדיגע געשעהענישען.

די דאָזיגע רוהיגקייט פון מאַקס׳ן האָט דעם דעטעקטיוו אַביסעל צומישט, ער האָט גערעכענט, אַז מאַקס וועט מאַכען סקאַנדאַלען און וועט זיך אויף איהם וואַרפען, און דעריבער האָט דער דע־טעקטיוו געהאַט צוגעגרייט אַלע איינצעלהייטען פון פערטיידיגונג און געגען־אַנגריף.

דער דעטעקטיוו האָט אויך געוואוסט אַז הענרך צוזאַמאַק" קען איהם נאָך אַמאָל צונויף קומען און ער האָט געהאַט בעשלאָסען איהם נישט צו פעראַטען פאַר מאַקס׳ן, אין דעם זין האָט ער אויך געהאַנדעלט.

— נישט ריהרען זיך פון די ערטער, ברידער־לעך, נקבות האָבען זיך אייך פערוואָלט, וואָס!? נו, מיר וועלען אַ שמועס טון וועגען דעם. ווייזט נאָר אייערע הענט, האָט זיך דער דעטעקטיוו גע־ווענדעט צו הענעכן.

הענעך האָט נישט פּראָטעסטירט, ער האָט אויסגעשטרעקט די הענד פאַר זיך. בלייך־שנעל האָט דער דעטעקטיוו איהם אַנגעטון קייטלעך אויף די הענד. אַזוי אַז ער איז געוואָר׳ען אומשעדליך.

דאַן האָט דער דעטעקטיוו דיזעלבע פּאָדע־רונג געשטעלט מאַקס׳ן. אַקעגענצושטעלען זיך האָט פאַר מאַקס׳ן נישט געהאַט קיין שום זין, קיין הילף פון הענעך׳ן האָט ער שוין נישט געקענט ערוואַר־טען. אַליין זיך יוהעריען פאַר 4 רעוואָלווער־לופעס האָט אויך נישט געהאַט קיין צוועק, און איבריגענס האָט מאַקס בכלל נישט געוואוסט וועגען וואָס דאָ האַנדעלט זיך, און וואָס מען וויל פון איהם.

מאַקס האָט אויך אויסגעשטרעקט די הענד און באַלד האָט ער זיי אַראָפּגעלאָזט מיט קלינגענ־דע קייטעלעך.

— זעהר אַנשטענדיג פון אייך, האָט דער דע־טעקטיוו געזאָגט, איצט וועלען מיר זיך קענען רוהיג אַדורכשמועסען. ער האָט אַ וואונק געגעבען אידאַ׳ן, אַז זי זאָל אַרויס פון צימער און אַליין האָט ער זיך אַוועקגעזעצט אַקעגען ביידע געפאַנ־גענע און די הויפּט־אויפמערקזאַמקייט געווענדעט אויף מאַקס׳ן.

— איהר דאַרפט דאָך ווּיסען, חברה־לייט, אַז איך האָב אייך ביידע דאָ אַהער פערנאַרט, איהר מוזט צוגעבען, אַז איך האָב דאָס זעהר גוט גע־טון, איך וויל מיך פאַר אייך פאָרשטעלען, איך בין טשאַרל ערליי, אַ פּריוואַט־דעטעקטיוו.

מאַקס האָט נאָך אַלץ גאָרנישט געענטפער׳ט. צו וואָס האָט ער זיך געדאַרפט פעררעדען מיט אַ וואָר׳ט, אַז ער האָט נאָך בכלל נישט געוואוסט, וואָס מען פערלאַנגט פון איהם, דער דעטעקטיוו איז אָבער געגאַנגען ווענע [דעם פּטור צו ווערען דאָ פון הענעך׳ן, וועלכער האָט איהם איצט נאָר גע־שטערט. דער דעטעקטיוו האָט דעריבער אויסגע־נוצט אַ מאָמענט ווען הענעך האָט זיך אַ ריהר גע־געבען פון אָרט, ווען ער איז אויפגעשפּרונגען אין מיט אַ געמאַכטען כעס אַ געשריי געטון:

— איך האָב פערלאַנגט זיך נישט ריהרען פון אָרט. ראַלף בעהם נאָר דעם דאָזיגען בחור און פיהר איהם אַריין אין אונזער אַרעסט־צימער״. אַזוי אַז מיר זאָלען נישט מורא האָבען פאַר איהם, ראַלף האָט פערשטאַנען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך, ער האָט אָנגענומען הענעך׳ן פאַר׳ן קאַרק און דורך דעם קאָרידאָר איהם אַריינגעשטופּט אין באַד־צימער, וועלכער איז געווען אַזוי פערזיכערט אַז ס׳איז אונמעגליך געווען, אַז אימיצער זאָל קענען פון דאָרט אַרויס, ראַלף האָט נאָכקאָנטראָלירט, צי די שלעסער זענען גוט פערזיכערט און האָט זיך אומ־געקעהרט אין ביוראָ־צימער.

— הערט „מאַקס רייטער", אַזוי רופט מען אייך, דוכט זיך, איך וויל צוגעהען גלייך צום ענין, איך וואונדערט דאָך געוויס אַלץ וואָס דאָ קומט פאָר.

מאַקס האָט ווייטער גאָרנישט געענטפערט.

— איהר האָט בעשלאָסען גאָרנישט צו ענטפע־רען, איז אַלץ ערגער פאַר אייך.

— איך וויל מיט אייך רעדען, אויב איך וועל וויסען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

— איך וועל מיך גאָרנישט שעמען אייך דאָס צו זאָגען. איך וויל וויסען פון אייך, וואו געפינט זיך איצט הענריק נירענבערג.

— איך האָב דיך, „רייטער" נישט געהאַלטען פאַר אַזאַ נאַר, אז דו זאָלסט זיך מאַכען פאַר מיר תמעוואַטע, דעמאָלט ווע [דו ווייסט ווער איך בין און אַז איך וואָלט דיך דאָ אַהער נישט געבראַכט ווען איך וואָלט נאָר געהאַט דעם מינדעסטען ספק אַז דו ווייסט וועגען אַלעם.

— פון וואַנען נעהמט איהר דאָס, האָט מאַקס זיך אַנגעכמורעט, און אויב איהר ווייסט ווער איך בין, דאַרפט איהר זיך צו מיר נישט ווענדען מיט אַזעלכע פראַגען.

— אַלזאָ, הייסט עס, מאַקס, אַז מיר ביידע זענען נישט קיין ווייטישע, מיר פערשטעהען זיך, זעהט אויס, זעהר גוט, און זאָלען מיר זיין אויפ־ריכטיג צווישען זיך, זיי־זשע וויסען אַז ביים אַ מענש האָט דיך געזעהען אין גראַנד־קאַפע צו־זאַמען מיט נירענבערג׳ן און דעם פרייליין, מיט וועלכער ער איז געזעסען.

— אמת, איך קען נירענבערג׳ן. איך האָב איהם צופעליג געטראָפען אין גראַנד־קאַפע און זיך מיט איהם אַדורכגעשמועסט אָבער וועגען גאַנץ פּריוואַטע ענינים.

— איהר האָט געהערט צווישען זיך ענגליש.

מאַקס האָט ברייט געעפענט די [illegible] פערוואונדערונג.

(המשך קומט).

—=:[o]:=—

דאס קאנצעסיאנירטע
עלעקטראטעכנישע ביורא
פון מ. וואלדמאן
נעמט אן ליכט= און קראפט=אנלאגען
צו מעסיגע פרייזען
ביים טאמבורירער נ. וואלדמאן
וואסכארניא 50, טעל. 147=23

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 72–134
נעמט אן פון 2–3 נאכמ.
און פון 7½–9 אווענד.

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט
און געשלעכטס-קראנקה.,
נעמט אן פון 8 - 10 פריה
און פון 6 ביז 8.30 אוו
זונטאג פון 9 ביז 12 ביטאג.
פיעטריקאווער 10
נעמט אן אין לעטשניצע
סאניטאס Śródmiejska 8
פון 12^{30} ביז 1^{30} נאכמ.

אריך
יעדען קוואנטום
צו ביליגע פרייזען
ליפערט
Południowa 22
טעל. 191-26 און 190-48

וואנעס
VANNA
— ווי אויך —
קינדער=וואנעס
בעקומט איהר נור איז דער בלעכעריי=ווערקשטעל
„ZGODA"
לאדז, צעגעלניאנא 2, טעל. 134=51 (עק פעטריק.)
בעמ.: וואנעס ווערען אויך אויסגעארגט אויף זומער-וו אוינונגען

8-ינג, רעטניקעס!
PALMA-PATENT
אנשטאט זיך בארגעז א בעט אויף אפגוי=געלד
פערזעהט אייך בעסער פאר'ן זעלבען געלד
מיט אן'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ
Palma-Patent
וואס איז אלעמען בעקאנט מיט זיין פראקטישקייט, דויערהאפטיגקייט
און עסטעטישקייט מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר.
אויף לאגער שטענדיג א גרויסער אויסוואהל לעזשאקעס, פעלד=בעטלעך, פעלד=
בענקלעך — ווי אויך — מאטראצעז גאבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע
קאזעטקעס, טאפטשאנעס, מעטער=מאסען
רעיעלע בעהאנדלונג ! פאבריקס=פרייזען זעמטליכע רעפאראטורען ;
הורט לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 131=85 דעטייל

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
z prawami gimnazjów państwowych
E. Jaszuńskiej-Zeligmanowej
POŁUDNIOWA 18, tel. 168-82.
איינשרייבונגען פון נייע שילערינס אין אלע קלאסען נעמט אן דער סעקרעטאריאט
טעגליך פון 10–1 און פון 5–7 נאכמ.
ביים גימנאזיום א פארשולע „DOM MILUSIŃSKICH" פאר קינדער פון 4 יאר אן
Dyrektorka Gimnazjum E. Jaszuńska-Zeligmanowa

קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט
„POLONIA"
Łódź, Jerzego № 11.
צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 3.
גרויסער סורפריז פאר'ן ג' פובליקום!
ווער עס בעשטעלט 6 ברוינע פאטאגראפיעס
אהן אונטערשיד פון דער פאזע, א גאנצע פיגור, ביז
צו די קניה און ברוסט איין אדער 2 פערזאן פאר 3 זל.
בעקומט א שפיגעלע מיט זיין
פאטאגראפיע אומזיסט!
בעמערקונג: צו די אויפנאהמען ווערען צוגעגעבען ספעציעלע
קאסטיומען אומזיסט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען=אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה.
פון 1–2
ד"ר וויינבערג איגערן, הערץ און לונגען
פון 1–2 און פון 6–7
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12–2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף
פון $11^{1}/_{2}$–1
ד"ר מאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5–6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערן-קר
פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען
פון 11–12 און פון 4–5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר.
פון 1–2
נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9–1
א.גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3–7
צאהן-כירורגיע, בעלייכטונגען, קראנקען, טאטען
א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-
קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען,
פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען,
דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען איז שטאט.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און ווייטערע טעג!
פרעכטיגער דאפעל-פראגראם!
אויפ'ן פארלאנג פון ג' פובליקום ווערט בעוויזען
די פראכטפולע סענסאציאנעלע סאלאן - דראמע
שמוציג געלד
אין דער הויפטראלע : ANNA MAY WONG
די ליבע אין עקספרעס=צוג
אין דער הויפטראלע : MARY PREVOST
אכטונג, זוריטער = סעזאן! אנהויב פון די סעאנסען : אין
וואכ. טעג 5.3 נאכמ. שבת, זונטאג 3 א זייגער בייטאג
דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט

יעדער איינציגער
האט זיך אי-
בערציינגט,
אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 00=191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. NIEWIAŹSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
159-40 .אנדזשעיא 5, טעל
נעמט אן פון 9–8 פון 11–8 און
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פאר
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

ווארפט נישט אוועק קיין
אויסגעבר‏ענטע
זשארוכעס
פאר יעדע אלטע זשארוכע בעקומט איהר א נייע
געגען צוצאהלונג פון א האלבען פרייז ביי
מ. זענדער
פלאץ וואלנאשטשי 9
(רוג נשוואמיעסקא) טעל. 124-98

DR. MED.
L. Pikielny
אורלאג
ספעציעל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנק.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 4–7 אווענד.

„SANATO"
כירורגיש=וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-
אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד
רייטלער=סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאכמיטאג.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און
אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר
מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס
אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, הייל
דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס
אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאן און עס פעלט ארייַן
אין דעם בויך און דער קראנקער איז
אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען
די קישקעס ווערט ער בראנדיג און
שטערבליך. ספעציעל גוטע הייל-
באנדאזשען אויסגעצייכנעט נאך דורך
גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-
האנדלונג און דעמאן פראפעסאר

דאקטאר ברעכורטונג בעזאמונגען ווכער דעם שוואכען און געפעהרליכסטען
בראך. אויך פאר הויקערס לייזונגען מיט הייל-גארסעטען און אפפראטען פאר
פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אייגלאגען אין די שיך. קינסטליכע
גסטע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגס פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-
בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-
טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארענטש, פראפ. דר. י. מא-
רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערויבערטע פון דער קראנקען-קאסע,
דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אוים דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. רא-
פאפארט. ספעצ. פאר בראך, וועלכער געמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10
טעל 22-177 פראנט פארט פאר זיין געווסענהאפטען פערלעגען מיר א גאנצ-
נעם הייל-באנדאזש לויט זיין מעטאדע האב געליטען אויף בראך 20 יאהר
און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט אזוי, אז כ'קען איהם יעדען
אנבאציגען דעם עמפפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

אנ'ארט
צו שלאפען
פאר 2 אנשטענדיגע יונ
געלייט, איז אבצוגעבען.
צו ערפאהרען
פיעטריקאווער 33,
אין 2-טען הויף, פארטער.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 2 אנשטענדיגע יונ-
געלייט, איז אפצוגעבען.
פאמארסקא 14
אויפן הויף, 2.שט. לעסקי.

Dr. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט,וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 142=13
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8, זונטאג
און יו"ט 9–1, פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

LEKARZ-DENTYSTA
D. Zylberman
BRZEZINSKA 10, II piętro, front.
נעמט אן פון 9–1 בייטאג און פון 3–8 אווענד

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.